

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Aleksandra Simola

Oikeussuoja julkisissa rakennusurakoissa

Asianosaisen asema ja oikeuden saatavuus

Johtamisen akateeminen yksikkö
Julkisoikeus, pro gradu
Hallintotieteiden maisteri

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Aleksandra Simola		
Tutkielman nimi:	Oikeussuoja julkisissa rakennusurakoissa: Asianosaisen asema ja oikeuden saatavuus		
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri		
Oppiaine:	Julkisoikeus		
Työn ohjaaja:	Laura Perttola		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	83

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, miten julkisten hankintojen toimittajien oikeussuoja turvataan erityisesti rakennusalan kansallisissa hankinnoissa. Erityisesti tutkimus keskittyy siihen, miten tarjoajien oikeudet varmistetaan hankintaprosessissa, ja millä tavoin oikeusperiaatteet, kuten syrjimättömyys, avoimuus ja tasapuolisuus, toteutuvat julkisissa rakennusurakoissa. Tutkimus käsittelee myös oikeussuojakeinoja, joita tarjoajilla on käytettävissään, sekä viranomaisten valvontaa, joka takaa hankintaprosessien lainmukaisuuden.

Tutkimusongelma on, miten julkisten rakennusurakoiden hankintaprosessissa turvataan potentiaalisten toimittajien oikeudet, erityisesti tilanteissa, joissa hankintayksiköiden vaatimukset voivat johtaa syrjintään tai eriarvoiseen kohteluun. Tutkimuksessa tarkastellaan oikeusperiaatteiden, kuten syrjimättömyyden ja oikeuden saatavuuden, toteutumista ja arvioidaan lainsäädännön joustavuuden vaikutusta tarjoajien oikeuksien turvaamiseen.

Keskeinen tutkimuskysymys on: "Millä tavoin julkisten rakennusurakoiden hankintaprosessissa turvataan potentiaalisten toimittajien oikeudet?" Tutkimuksessa analysoidaan myös kahta alakysymystä, jotka ovat: "Mitä oikeudellisia mekanismeja voidaan käyttää estämään perusteeton tarjoajien poissulkeminen julkisissa hankinnoissa?" ja "Mikä on valvontaviranomaisten rooli tarjoajien oikeussuojan turvaamisessa?". Tutkimuksen keskeinen aineisto on lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö. Lisäksi aineistona on kirjallisuutta. Näin ollen aineistona on laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), tuomioistuimien ratkaisuja sekä oikeuskirjallisuutta. Tutkimusmenetelmä on lainopillinen, ja sen päätavoitteena on luoda kattava oikeudellinen ymmärrys siitä, kuinka hankintayksiköt voivat turvata tarjoajien oikeuksia julkisten rakennusurakoiden hankinnoissa.

AVAINSANAT: oikeussuoja, julkiset hankinnat, syrjimättömyys, kilpailutus, hankintalaki.

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tausta ja merkitys	5
1.2	Tutkimuskysymys ja keskeiset käsitteet	8
1.3	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	10
1.4	Tutkimuksen rakenne ja rajaus	12
2	Syrjimättömyyden periaate julkisissa rakennusurakoissa	14
2.1	Julkisten rakennusurakoiden kilpailuttaminen	14
2.2	Poissulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle	18
2.3	Syrjimättömyyden periaate julkisissa rakennusurakoissa	21
2.4	Tarjoajan kyky suorittaa hankinta	26
2.5	Kaksivaiheinen tarjouskilpailu	30
3	Julkisten hankintojen valvonta ja oikeussuojakeinot	37
3.1	Julkisten hankintojen valvonta	37
3.2	Oikeussuojakeinot	41
3.2.1	Hankintaotikaisuvaatimus	44
3.2.2	Markkinaoikeusvalitus	48
3.3	Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltuudet	52
4	Oikeuden saatavuus ja oikeussuojan toteutumisen takeet	57
5	Tutkimustulokset	66
5.1	Syrjimättömyyden periaate suhteessa oikeussuojakeinoihin	66
5.2	Oikeussuojakeinojen käyttäminen	67
5.3	Oikeuden saatavuus julkisissa hankinnoissa	70
6	Yhteenveto	73
	Lähteet	76

Kuviot

Kuvio 1.

68

Lyhenteet

EK	Eduskunnan kirjelmä
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKV	Kilpailu- ja kuluttajavirasto
MAO	Markkinaoikeus
VTV	Valtion tarkastusvirasto

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja merkitys

Viime aikoina hankintalainsäädännön soveltamiseen liittyvät ongelmat ovat nousseet laajasti eri uutismedioihin¹. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin liittyvät hankintamenettelyt ovat herättäneet huolta kilpailuttamisen järjestelmällisestä laiminlyönnistä. Ulkoisessa selvityksessä havaittiin, että yli 200 miljoonan euron arvosta hankintoja oli jätetty kilpailuttamatta². Virkarikosepäilyt päättyivät lopulta jopa syyteharkintaan³. Tapauksen kaltaiset ongelmat korostavat tarvetta oikeussuojan kehittämiseksi ja hankintamenettelyiden valvonnalle. Tämä tutkimus pyrkii selvittämään, mitä oikeussuojakeinoja julkisten hankintojen osapuolilla on voimassa olevan lainsäädännön mukaan käytössään.

Suomessa kilpailu julkisissa hankinnoissa on hälyttävän vähäistä: vuonna 2021 yli puolet hankinnoista sai vain kolme tai vähemmän tarjousta, ja jopa 22 prosenttia hankinnoista jäi täysin ilman tarjouksia tai sai vain yhden. Julkinen sektori käyttää vuosittain noin 31 miljardia euroa hankintoihin, joten kilpailun lisääminen voisi tuottaa merkittäviä säästöjä.⁴

Tarjoajille asetettuja kriteerejä sekä tarjonnan kohteille määriteltyjä vaatimuksia on tärkeää arvioida kriittisesti sen varmistamiseksi, että ne ovat aidosti välttämättömiä kyseisen hankinnan toteuttamiselle eivätkä tarpeettomasti nosta osallistumiskynnystä. Eriyisesti hankinnoissa, joihin toistuvasti saadaan vain vähän tarjouksia, tulee kiinnittää huomiota näihin seikkoihin kilpailun lisäämiseksi.⁵

---

¹ Harmaala, 2023, Helsingin Uutiset

² Poliisi, 2023

³ Nummela, 2023

⁴ Tanskanen, 2023, Yle

⁵ Jääskeläinen, 2023, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Myös Suomen talouden heikko suhdanne on viime vuosina heijastunut julkisten hankintojen ja erityisesti rakennusalan toimintaympäristöön. Venäjän hyökkäyssota, korkojen nousu ja kiihtynyt inflaatio ovat heikentäneet julkisten ja yksityisten investointien edellytyksiä. Kun kysyntä rakennusallalla on heikentynyt, työllisyys on lisääntynyt ja työvoimapulan uhka on noussut esille. Työvoiman saatavuuden varmistaminen ja markkinoiden elpyminen ovat keskeisiä edellytyksiä julkisten hankintojen ja rakennusalan vakaalle kehitykselle.⁶

Edellä mainitsemieni seikkojen lisäksi tutkimukseni ajankohtaisuutta tukee tekemäni haastattelu, jossa haastattelin sähköpostin välityksellä anonyymisti muutamia rakennusalan yrittäjiä julkisiin hankintoihin liittyvien huolien osalta. Haastateltavat kokivat usein, etteivät ymmärtäneet riittävän hyvin hankintalainsäädännön sisältöä arvioidakseen hankintapäätösten lainmukaisuutta tai mahdollisia epäkohtia. Eräs yrittäjä totesi, ettei yrityksellä ole varaa ulkopuoliseen lakiapuun, minkä vuoksi mahdolliset syrjintätapaukset jäävät usein selvittämättä. Yrittäjistä osa koki, että hankintayksiköiden resurssit ovat niin suuret, ettei hankinta-asian vieminen markkinaoikeuteen tuntunut mielekkäältä resursien epäsuhdan vuoksi.⁷

Hankintalainsäädäntö mahdollistaa hankintayksiköille erilaisten soveltuvuusvaatimusten asettamisen⁸. Tällä pyritään varmistamaan hankintojen suunnitelmallinen ja laadukas toteutuminen⁹. Samaan aikaan hankintayksiköiden on huolehdittava ehdokkaiden yhdenvertaisesta kohtelusta riippumatta siitä, täyttävätkö he asetettuja vaatimuksia vai eivät. Tämä luo jännitteen yhdenvertaisuuden ja kilpailutuksen tehokkuuden välille. Miten yhteiskunta valvoo yhdenvertaisuuden toteutumista? Entä miten oikeussuojakeinot varmistavat syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden?

---

⁶ Valtiovarainministeriö, 2024, s. 4–5

⁷ Anonyymi sähköpostihaastattelu

⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024

⁹ Rakennusteollisuus RT RY, n.d.

Rakennusalan yritykset kokevat toisinaan, että soveltuvuusvaatimukset voivat olla epäoikeudenmukaisia. Erityisesti pienillä yrityksillä resurssit eivät välttämättä riitä ulkopuolisen oikeusavun hankkimiseen, ja oikeusprosessin mahdolliset kustannukset voivat nostaa kynnystä toimia. Oikeussuojakeinojen käyttöä voitaisiin edistää esimerkiksi parantamalla tiedotusta ja madaltamalla oikeudenkäyntien kustannuksia. Tämä osoittaa oikeussuojan saatavuuden ja tiedon saavutettavuuden merkityksen tutkimuksen aihepiirissä.¹⁰

Tutkimukseni keskittyy oikeussuojan tarkasteluun kolmen teeman kautta: oikeussuojakeinot, oikeuden saatavuus (Access to justice) ja syrjimättömyys. Nämä teemat muodostavat kokonaiskuvan oikeussuojan nykytilasta erityisesti julkisiin hankintoihin liittyvässä lainsäädännössä. Tutkimus tarkastelee hankintamenettelyihin liittyviä soveltuvuusvaatimuksia ja niiden vaikutusta tarjouskilpailujen ulkopuolelle jäävien yritysten asemaan. Tämän lisäksi tutkimus valottaa oikeussuojan saatavuuden merkitystä ja tarjoaa suosituksia oikeussuojajärjestelmän kehittämiseksi.

Hankintalainsäädännön keskeinen periaate on tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, joka on säädetty muun muassa Euroopan unionin oikeudessa sekä Suomen kansallisessa lainsäädännössä (Hankintalaki 3 §). Syrjimättömyyden periaate on johdettu EU:n perussopimuksen 12 artiklasta, ja sen pohjalta on kehitetty muita oikeusperiaatteita, kuten tasapuolisuus, avoimuus ja suhteellisuus. Syrjimättömyysperiaate koskee paitsi tarjouskilpailun ulkopuolelle jääviä ehdokkaita, myös kaikkia tarjousmenettelyyn osallistuvia osapuolia.¹¹

---

¹⁰ Anonyymi sähköpostihaastattelu

¹¹ Eskola & muut, 2017, s. 21

Oikeussuojan saatavuus on keskeinen oikeusvaltioperiaate, jonka tarkoituksena on taata jokaiselle tehokas oikeussuoja ja mahdollisuus saada korvaus kärsitystä vahingosta. Oikeussuojan saatavuus edellyttää myös tiedonsaantia asianmukaisista menettelyistä. Suomen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös velvoittaa myös yhteisöjen tasavertaiseen kohteluun. Hankintalain tasapuolisuusvelvoitteet ovat yhteneviä hallintolain 6 §:n kanssa, joka korostaa yhdenvertaisuutta hallintoasioissa.¹²

Tasapuolisuuteen velvoittaa Suomen perustuslain 6 § jokaisen ihmisen yhdenvertaisuudesta lain edessä. Hankinnoissa ei kuitenkaan ole kysymys luonnollisten henkilöiden oikeudesta vaan eräällä lailla yhteisön tasavertaisesta kohtelusta. Oikeuskirjallisuudessa on nähty mahdollisena, että oikeushenkilön oikeusasemaan puuttumisella on välillisiä vaikutuksia sen muodostaviin luonnollisiin henkilöihin. Tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelu hankintalain lisäksi on turvattu hallintoasioissa asioiville hallintolain 6 §:ssä.¹³

1.2 Tutkimuskysymys ja keskeiset käsitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, miten julkisten hankintojen toimittajien oikeussuoja turvataan hankintaprosessien aikana. Hankintaprosessilla tarkoitan tässä yhteydessä koko prosessia hankinnan suunnittelusta hankinnan toteuttamiseen. Tutkimuksen pääkysymys on: ”Millä tavoin potentiaalisten toimittajien oikeussuoja varmistetaan julkisissa rakennusurakoiden hankinnoissa?”. Lisäksi pääkysymyksen tukena on kaksi alakysymystä, jotka ovat: ”Mitä oikeudellisia mekanismeja voidaan käyttää estämään perusteeton tarjoajien poissulkeminen julkisissa hankinnoissa?” ja ” Mikä on valvontaviranomaisten rooli tarjoajien oikeussuojan turvaamisessa?”.

---

¹² Rouas, 2022, s. 53

¹³ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124

Tutkimus keskittyy voimassa olevaan lainsäädäntöön, erityisesti lakiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), joka säätelee kansallisia hankintoja. Keskeisenä käsitteenä tutkimuksessa on toimittaja, jolla tarkoitetaan lain määritelmän mukaisesti luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä, julkista tahoa tai näiden muodostamaa ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla rakennustöitä tai -urakoita (Hankintalaki 4 §). Rakennusurakalla puolestaan viitataan "taloudelliseen tai tekniseen kokonaisuuteen, joka muodostuu talon-, maan- ja vesirakennustöiden toteuttamisesta" (Hankintalaki 4 §).

Tutkimuksessa keskiöön nousevat ehdokkaiden ja tarjoajien yhdenvertaisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteet, jotka ovat julkisten hankintojen oikeudenmukaisuuden peruspilareita. Syrjimättömyysperiaate estää esimerkiksi paikallisten tai alueellisten etujen suosimisen hankintavaatimuksissa, mikä edistää kilpailua ja takaa tasavertaiset mahdollisuudet toimittajille.¹⁴

Keskeisiä tutkimuksen kohteita ovat myös oikeussuojakeinot, jotka tarjoavat mahdollisuuden puuttua tilanteisiin, joissa hankintalakia ei ole noudatettu tai hankintayksikön toimet ovat olleet lainvastaisia. Näitä keinoja ovat esimerkiksi hankintaoikaisuvaatimus ja markkinaoikeusvalitus. Oikeussuojakeinojen tarkoituksena on varmistaa, että julkisten hankintojen päätökset ovat lainmukaisia. Oikeussuojan toteutumisessa on kuitenkin haasteita, kuten pitkät käsittelyajat, jotka voivat aiheuttaa taloudellisia ja oikeudellisia ongelmia sekä heikentää oikeusturvan tehokkuutta.¹⁵

---

¹⁴ HE 50/2006, HE 108/2016 vp

¹⁵ HE 50/2006

1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkielman keskeinen aineisto koostuu voimassa olevasta lainsäädännöstä, lain esitöistä, tuomioistuinten ratkaisuksista ja oikeuskirjallisuudesta. Kansallisista laeista erityisen merkittäviä ovat laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), laki kilpailu- ja kuluttajavirastosta (661/2012) sekä hallintolaki (434/2003). Aineisto painottuu julkisten hankintojen sääntelyyn ja siihen liittyviin oikeussuojakeinoihin. Tutkimuksessa ei käytetä empiiristä aineistoa.

Tutkimusmenetelmä on lainopillinen, ja tutkimuskysymykseen vastaaminen edellyttää voimassa olevan oikeusjärjestyksen systematisointia ja tulkintaa. Lainopillinen tutkimus tuottaa normatiivista tietoa, jonka tehtävänä on ohjata käytännön soveltamista ja oikeusjärjestelmän kehittämistä. Oikeusnormit koostuvat kahdesta elementistä: oikeusnormilauseesta eli kielellisestä ilmauksesta ja oikeusnormin ajatussisällöstä, joka muodostuu perustelluista tulkinnoina. Nämä kaksi elementtiä ovat usein toisiinsa kietoutuneita, ja niiden välinen suhde vaikuttaa tulkintakannanottoihin ja normikannanottoihin. Lainopin keskeinen tehtävä on muodostaa suosituksia siitä, miten lakia tulisi viranomaisten tai tuomioistuimien toimesta soveltaa.¹⁶

Lainoppi jakautuu käytännölliseen tutkimukseen eli oikeusdogmatiikkaan ja teoreettiseen tutkimukseen, jonka tavoitteena on rakentaa yhtenäinen oikeusjärjestelmä. Lainopillisen tutkimuksen tehtävänä on selvittää, miten lakia tulisi tulkita ja soveltaa viranomaisten ja tuomioistuimien toiminnassa. Tässä tutkimuksessa aihetta lähestytään erityisesti syrjimättömyyden periaatteen ja oikeussuojan saatavuuden näkökulmasta.¹⁷

---

¹⁶ Rautiainen & muut, 2023, luku 3

¹⁷ Hirvonen, 2011, s. 35

Lainopissa oikeusnormien sisältöä selvitetään tulkinnallisilla menetelmin oikeuslähteistä, kuten lainsäädännöstä ja ennakkopäätöksistä. Normiformulaatiot eli oikeuslähdetekstien muodossa esitetyt normit tarjoavat tulkinnan lähtökohdan. Tulkinnan tavoitteena on määrittää oikeusnormin merkitysisältö ja muodostaa siitä perusteltuja suosituksia. Tulkinnan kohteena on aina kielellinen ilmaisu, jonka sisällön arvioiminen edellyttää oikeusnormien ja oikeustositseikkojen välistä vuorovaikutusta.¹⁸

Tutkijan asema on lainopissa puolueellinen ja sisältää ennakkokäsityksiä. Puolueellisuus ilmentyy siten, että tutkija on sitoutunut voimassa olevaan oikeuteen. Ennakollinen sitoutuminen on tieteen näkökulmasta kyseenalaista, mutta lainopissa perusteltua, koska tuotetulla tiedolla on asema oikeuslähdeopissa. Sisäinen näkökulma oikeuteen ohjaa aina lainopillisen tutkijan tutkimuksen tekoa. Tutkijan tehtävänä on tuottaa perusteltuja tulkintasuosituksia.¹⁹

Lainopillisessa tutkimuksessa keskeinen päättelymalli on subsumptio, jossa oikeustositseikkojen ja oikeusnormien yhdistämisen kautta saavutetaan perusteltu johtopäätös. Subsumptio edellyttää oikeustositseikkojen tunnistamista ja niiden merkityksen arviointia suhteessa sovellettaviin normeihin. Tämä hermeneuttinen kehä korostaa yksityiskohtien ja kokonaisuuden välistä vuorovaikutusta: yksityiskohtien ymmärtäminen selkeyttää kokonaisuutta, ja kokonaiskuva ohjaa yksityiskohtien tulkintaa.²⁰

---

¹⁸ Rautiainen & muut, 2023, luvut 2–3

¹⁹ Hirvonen, 2011, s. 16–17, 22

²⁰ Rautiainen & muut, 2023, luku 2

Edellä esitetty metodologia ja aineisto palvelevat tutkimuskysymyksen vastaamista. Julkisten rakennusurakoiden hankinnoissa potentiaalisten toimittajien oikeussuoja nivoutuu erityisesti syrjimättömyyden periaatteeseen sekä tehokkaan oikeussuojan saatavuuteen. Lainsäädäntö ja sen tulkinta korostavat hankintamenettelyjen avoimuutta, yhdenvertaisuutta ja lainmukaisuutta, joilla varmistetaan, että toimittajilla on mahdollisuus saattaa asiansa riippumattoman tuomioistuimen arvioitavaksi. Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa ja tulkita voimassa olevan oikeuden tarjoamat mekanismit, joiden avulla potentiaalisten toimittajien oikeussuoja voidaan turvata tehokkaasti julkisten rakennusurakoiden hankintamenettelyissä.

1.4 Tutkimuksen rakenne ja rajaus

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan julkisten rakennusurakoiden hankintaprosessiin liittyviä syrjimättömyyden, oikeussuojakeinojen ja oikeuden saatavuuden kysymyksiä. Tutkimus rajautuu erityisesti Suomen julkisten rakennusurakoiden hankintamenettelyihin, mutta huomioi myös EU:n ja kansainvälisen oikeuden vaikutukset. Painopiste on oikeussuojakeinoissa ja oikeuden saatavuudessa, sillä rakennusalan hankintojen kilpailutusta koskevaa erillistä lainsäädäntöä ei ole, vaan sääntely perustuu lakiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), joka kattaa kaikki kansalliset hankinnat.

Tutkimus keskittyy nimenomaan rakennusurakoihin, koska tulosten on tarkoitus tarjota käytännön tietoa ja oikeudellista ymmärrystä julkisten rakennusurakoiden ja hankintamenettelyjen parissa työskenteleville. Tutkimuksen ulkopuolelle rajataan EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat, yksityiset yritysten hankinnat sekä palvelu- ja tavarahankinnat.

Raportti koostuu neljästä pääluvusta, jotka tarkastelevat tutkimusaihetta eri näkökulmista. Ensimmäisessä osassa esitellään tutkimuksen tausta, merkitys ja tutkimuskysymykset. Lisäksi määritellään keskeiset käsitteet ja ilmiöt, kuten syrjimättömyyden periaate, oikeussuojakeinot ja oikeuden saatavuus. Tässä luvussa avataan myös tutkimuksen metodologia ja käytetty aineisto. Toisessa pääluvussa keskitytään syrjimättömyyden periaatteeseen ja sen soveltamiseen julkisissa rakennusurakoissa. Luvussa analysoidaan, miten syrjimättömyys ilmenee käytännössä ja mitä haasteita hankintayksiköt kohtaavat sen täytäntöönpanossa.

Kolmannessa pääluvussa käsitellään oikeussuojakeinojen, kuten hankintaoikaisuvaatimusten ja markkinaoikeusvalitusten, tehokkuutta ja käytännön toimivuutta. Luvussa tarkastellaan myös viranomaisten valvontaa ja sen roolia oikeusturvan varmistamisessa hankintaprosessissa. Neljännessä pääluvussa tutkitaan oikeuden saatavuuden kysymyksiä julkisissa rakennusurakoissa. Tarkastelun kohteena ovat EU:n ja kansainvälisen oikeuden vaikutukset sekä kansallisen oikeusjärjestelmän tehokkuus. Luvussa pohditaan, miten hankintayksiköiden toiminta ja oikeussuojakeinojen käyttö vaikuttavat oikeuden saatavuuteen.

Raportin lopussa esitetään tutkimuksen keskeiset havainnot sekä suositukset syrjimättömyyden, oikeussuojakeinojen ja oikeuden saatavuuden edistämiseksi julkisissa rakennusurakoissa. Tulokset tarjoavat käytännön ehdotuksia hankintalainsäädännön ja menettelyiden kehittämiseksi. Rajauksen ja rakenteen avulla tutkimus tarjoaa syvällisen analyysin aiheesta ja tuottaa uusia näkökulmia erityisesti julkisten rakennusurakoiden oikeudellisiin ja käytännöllisiin haasteisiin.

2 Syrjimättömyyden periaate julkisissa rakennusurakoissa

2.1 Julkisten rakennusurakoiden kilpailuttaminen

Hankintayksikön tulee kilpailuttaa kansallinen hankinta, jos sen arvo ylittää niille asetetun kynnyksarvon²¹. Rakennusurakoille on säädetty oma kynnyksarvonsa, joka on 150 000 € (Hankintalaki 25 §). Kansallinen lainsäädäntö edellyttää, että toimittajaksi tulee valita kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto (Hankintalaki 106 §).

Hankintalain 5 §:n mukaan hankintayksikkö voi hankintalain mukaisesti olla valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomainen, evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat, muut viranomaiset, valtion liikelaitokset ja julkisoikeudelliset laitokset²². Hankintayksiköksi katsotaan myös kaikki sellaiset tahot, jotka ovat saaneet hankinnan toteuttamiseen käytettävistä olevista varoista vähintään puolet aiemmin kuvatulta hankintayksiköltä²³.

Julkisessa hankintamenettelyssä toimittajalla tarkoitetaan yleiskäsitteenä taloudellista toimijaa, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Toimittaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, ja siihen voi kuulua myös useamman toimijan muodostama ryhmittymä. Ehdokas on toimittaja, joka on jättänyt osallistumishakemuksen menettelyyn, jossa hankintayksikkö valitsee kilpailuun osallistuvat, kuten rajoitetussa tai neuvottelumenettelyssä. Tarjoaja puolestaan on toimittaja, joka on tehnyt varsinaisen tarjouksen hankintayksikölle. Tämä voi tapahtua esimerkiksi avoimessa menettelyssä ilman erillistä osallistumishakemusta tai rajoitetussa menettelyssä kutsun perusteella.²⁴(Hankintalaki § 4)

---

²¹ Eskola & muut, 2017, s. 178–179, Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 25

²² Eskola & muut, 2017, s. 48, Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 17

²³ Eskola & muut, 2017, s. 48

²⁴ ks. myös direktiivi 2014/24/EU, art. 2 kohta 10

Hankintalain painopiste on kilpailuttamisen ja hankintamenettelyjen ohjaamisessa, ei hankinnan sisällön arvioinnissa, joten sen soveltaminen on toimialariippumattomasti yhtenäistä kansallisen kynnyksarvon ylittävässä hankinnoissa²⁵. Kansalliseen lainsäädäntöön on implementoitu Euroopan unionin säädökset julkisista hankinnoista (Hankintalaki 1 §). Hankintalain tavoitteina on 2 §:n ensimmäisen momentin mukaan esimerkiksi tehostaa julkisten varojen käyttöä ja luoda yrityksille tasapuolinen mahdollisuus tarjota rakennusurakoita²⁶. Tuomiossa C-19/00 Euroopan unionin tuomioistuimien katsoi, että hankintayksikkö voi valita tarjousten perusteella sellaisen toimittajan, joka on kokonaistaloudellisesti edullisin, mikäli hankintamenettely on toteutettu yhdenvertaisesti. Tuomiossa katsottiin, että hankintamenettely tulee olla toteutettu avoimesti ja tarjoajia vertailla objektiivisesti²⁷. Toisaalta Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu C-95/10 osoittaa, että EU-hankintadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävän hankinnan toteuttaminen ei vaadi kaikkien direktiivin määräysten soveltamista syrjimättömyyden periaatteen näkökulmasta²⁸.

---

²⁵ Rainiala, 2017, s. 51, Eskola & muut, 2017, s. 177

²⁶ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 75

²⁷ Tuomio 18.10.2001, SIAC Construction LTD v. County Council of the County of Mayon, C-19/00, EU:C:2001:553

²⁸ Tuomio 17.3.2011, Strong Segurança SA v Município de Sintra and Securitas-Serviços e Tecnologia de Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161

Kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto voi olla halvin, hinta-laatusuhteeltaan paras tai kokonaiskustannuksiltaan edullisin (Hankintalaki 106 §). Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi eritellä kokonaistaloudellisesti edullisimman vaihtoehdon perusteen hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä, mutta se ei ole samalla tavalla velvoittavaa toisin kuin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa²⁹. Näin ollen hankintayksikkö voi enempää perustelematta valita halvimman hinnan kokonaistaloudellisesti edullisimman vaihtoehdon perusteeksi³⁰. Suomessa hinnan suhteellinen vertailu, eli muiden tarjoushintojen vertaaminen suhteessa halvimpaan hintaan, on vakiintunut käytäntö³¹. Kilpailutuksen ydinajatus on mahdollistaa uusien toimijoiden markkinoillepääsy edullisella hinnoittelulla, mutta liian tiukat vähimmäisvaatimukset voivat estää tämän³².

Hankintalain uudistamisen yhteydessä on nostettu esille kokonaistaloudellisuuden määritelmän muuttaminen³³. Voimassa olevan lain mukaan se on ensisijainen tavoite, mihin hankintamenettelyn aikana asetetuilla vaatimuksilla, ehdoilla ja vertailuperusteilla pyritään (Hankintalaki 93 §). Hallituksen esityksessä lain muuttamiseksi todettiin, että kyseisen määritelmän muuttaminen lisää lain tulkinnanvaraa ja aiheuttaa siten oikeudellista epävarmuutta³⁴. Kyseinen hallituksen esitys raukesi, kun eduskunnan työ päättyi vaalikaudella 2019–2022.³⁵

---

²⁹ Eskola & muut, 2017, s. 487

³⁰ Eskola & muut, 2017, s. 487

³¹ Högnäs & Kortelainen, 2019, s. 1–2

³² Pöykkö, 2010, s. 19

³³ HE 115/2022 vp

³⁴ HE 115/2022 vp

³⁵ HE 115/2022 vp, EK 87/2022 vp.

Hankintalaissa ei ole yksiselitteisesti määritelty sitä, minkälaista hankintamenettelyä kansallisten hankintojen kilpailuttamisessa noudatetaan³⁶. Laissa edellytetään kuitenkin, että hankintayksikkö ilmoittaa käyttämästään hankintamenettelystä tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa (Hankintalaki 100 §). Hankinnassa käytettävän hankintamenettelyn tulee yksityiskohtaisesti käydä ilmi hankintailmoituksessa³⁷. Varsinaista laissa määriteltyä perusrakennetta kansallisia hankintoja koskeville hankintamenettelyille ei ole, mutta EU-hankintojen hankintamenettelyjen käyttäminen on mahdollista³⁸. Hankintalain valmistelussa arvioitiin, että menettelyjä keventämällä hankintayksikkö saavuttaa enemmän hankintavaltaa ja kykenee siten ottamaan pienet ja keskisuuret yritykset huomioon paremmin³⁹.

Hankintayksikön tulee asettaa hankintamenettelyssä ehdot, joilla ehdokkaista rajataan tarjoajat ja tarjoajista valituksi tullut toimittaja, joka täyttää kokonaistaloudellisesti edullisimman vaihtoehdon edellytykset (Hankintalaki 106 §). Euroopan unionin tuomioistuinten ratkaisussa C-298/15 todetaan, että mikäli hankintailmoitus ja tarjouspyyntö eroavat sisällöllisesti toisistaan, noudatetaan hankintailmoitusta⁴⁰.

---

³⁶ Törnroos, 2019, s. 7

³⁷ Törnroos, 2019, s. 7

³⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024

³⁹ HE 108/2016 vp

⁴⁰ Tuomio 5.4.2017, UAB v. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, C-298/15, EU:C:2017/266

Sisällölliset muutokset hankintailmoitukseen ja tarjouspyyntöön ovat kuitenkin jossain määrin mahdollisia⁴¹. Hankintailoituksen tai tarjouspyynnön sisällön olennainen muuttaminen kesken hankintamenettelyn voi edellyttää hankintamenettelyn keskeyttämistä⁴². Se, milloin uusi hankintailmoitus tulee kysymykseen, riippuu siitä, onko kyseessä *olennainen muutos* vai ei⁴³. *Olennaisen muutoksen* tekeminen edellyttää aina uuden hankintailoituksen⁴⁴. *Olennainen muutos* tarkoittaa sellaisen hankintaa koskevan edellytyksen muuttamista, jonka myötä potentiaalinen tarjoaja olisi jättänyt tarjouksen⁴⁵. Korjausilmoitus ei näissä tapauksissa takaa sitä, että potentiaalinen tarjoaja päätyisi palaamaan hankintailoituksen pariin jätettyään jo kertaalleen tarjoamatta⁴⁶.

2.2 Poissulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle

Laissa on säädetty pakollisista poissulkemisperusteista, joita hankintayksikkö voi kansallisissa hankinnoissa noudattaa (Hankintalaki 105 §). Hankintayksikkö voi sulkea ehdokkaan tarjouskilpailun ulkopuolelle, mikäli hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai sen hallintoelimeen kuuluva jäsen on syyllistynyt tietyn tyyppiseen rikokseen⁴⁷. Hankintayksikön tulee olla tietoinen asiasta rikosrekisteristä ilmenevän lainvoimaisen tuomion perusteella, joka on annettu viiden vuoden sisällä⁴⁸. Laissa on eritelty ne rikokset, joita hankintalain 80 pykälä koskettaa⁴⁹. Niihin kuuluvat esimerkiksi lahjuksen vastaanottaminen, sekä rahanpesu- ja ihmiskaupparikokset⁵⁰. (Hankintalaki 80 §, 88 §)

---

⁴¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024

⁴² Tuomio 5.4.2017, UAB v. Klaipėdos valstybinio jūry uosto direkcija, C-298/15, EU:C:2017/266

⁴³ HE 108/2016 vp

⁴⁴ Tuomio 5.4.2017, UAB v. Klaipėdos valstybinio jūry uosto direkcija, *Borta*, C-298/15, EU:C:2017/266

⁴⁵ Karhu, 2022, s. 179

⁴⁶ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024, KHO:2022:1

⁴⁷ Ukkola 2017, s. 3

⁴⁸ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 115–116

⁴⁹ Ukkola, 2017, s. 3

⁵⁰ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 51

Pakollisten poissulkemisperusteiden lisäksi hankintalaissa on säädetty harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista⁵¹. Poissulkemisperusteet pidetään yleisesti erillään ominaisuuksista, mutta käytännössä poissulkemisperusteet kohdentuvat potentiaalisen tarjoajan ominaisuuksiin⁵². Näihin laissa esitettyihin harkinnanvaraisiin poissulkemisperusteisiin kuuluu esimerkiksi, että ehdokas on syyllistynyt työehtosopimuksen laiminlyöntiin tai rikkomukseen, asetettu konkurssiin tai keskeyttänyt liiketoimintansa Hankintalaki 81 §). Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan sellaisenaan EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, mutta kansallisissa hankinnoissa hankintayksiköllä on oikeus turvata taloudellinen asemansa soveltamalla pykälää käyttämässään hankintamenetelyssä (Hankintalaki 105 §).

Lainsäädäntö tarjoaa kuitenkin ehdokkaalle tai tarjoajalle mahdollisuuden esittää näyttöä luotettavuudesta, vaikka jokin hankintalain 80 tai 81 pykälässä säädetty peruste täyttyisi⁵³. Hankintalaissa todetaan nimenomaisesti, että *“mikäli hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta”*. Hankintayksikkö voi käytännössä oman harkintavaltansa turvin arvioida näytön riittävyyden ja siten myös sen, onko hankintayksikön suljettava ehdokas tarjouskilpailusta ulos vai ei⁵⁴. Hankintalain 82 pykälän kolmannessa momentissa todetaan, että arvioinnissa tulisi ottaa virheen tai laiminlyönnin vakavuus ja olosuhteet huomioon. (Hankintalaki 80–82 §)

---

⁵¹ Karhu, 2022, s. 38–40

⁵² Pöykkö, 2010, s. 7

⁵³ HE 108/2016 vp, s. 185

⁵⁴ HE 108/2016 vp, s. 185–186

Eräänä erityisenä seikkana hankintalaissa on esitetty “poikkeuksellisen alhainen tarjous”, jolla tarkoitetaan hankintayksikön arvion mukaan suhteessa muihin tarjouksiin poikkeuksellisen matalalle hinnoiteltua tarjoutta (Hankintalaki 96 §). Kyseinen sääntely koskee EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja, ja se antaa hankintayksikölle mahdollisuuden pyytää tarjoajalta tarkentavaa selvitystä hinnan muodostumisesta (Hankintalaki 96 §). Vaikka edellä mainittu sääntely ensisijaisesti koskee EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja, kansallisissa hankinnoissa vastaavaa arviointia voidaan tehdä hankintalain 105 §:n nojalla. Hankintayksikkö voi edellyttää selvitystä esimerkiksi tarjoajan taloudellisista resursseista, käytetyistä laskentaperusteista tai rakennusurakan erityispiirteistä⁵⁵. Mikäli saatu selvitys ei ole tyydyttävä ja hankintayksikkö katsoo, ettei tarjoaja täytä sille asetettuja vaatimuksia, tulee hankintayksikön hylätä tarjous (Hankintalaki 105 §).

Hankintalain 100 §:n 1 momentin perustelujen mukaan hankintayksiköllä on harkintavaltaa päättää, mitä menettelyä se käyttää kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa. Sen perusteella hankintayksikkö voi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, kunhan se kuvaa käytettävän menettelyn hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Tämän perusteella hankintayksikkö voi soveltaa myös hankintalain 96 §:n 1 momentin säännöstä poikkeuksellisen alhaisista tarjoushinnoista kansallisissa hankinnoissa, vaikka kyseinen säännös ei muuten suoraan koske kansallisia hankintoja.

---

⁵⁵ HE 108/2016 vp, s. 213

Tätä tukee korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu 2020:147. Ratkaisussa käsiteltiin sitä, voiko kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö pyytää selvitystä poikkeuksellisen alhaisesta tarjouksesta. KHO toteaa ratkaisussa, että hankintayksikön sopimusoikeudellisen ja taloudellisen aseman vuoksi on merkityksellistä, että sillä on laaja mahdollisuus selvittää poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen taustat. Myöskään pelkkä selvityspyyntöön vastaaminen ei ole riittävää, vaan tarjoajan vastauksesta tulee riittävällä tavalla käydä ilmi pyydetyt tiedot.⁵⁶

2.3 Syrjimättömyyden periaate julkisissa rakennusurakoissa

Kansallisia hankintoja ohjaavat useat oikeusperiaattet⁵⁷. Näistä keskeisin periaate on Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (SEUT) 18 artiklassa ilmaistun syrjintäkielto⁵⁸. Syrjintäkiellon ohella julkisissa hankinnoissa noudatetaan syrjimättömyyden periaatetta, josta juontuvat muut oikeusperiaatteet kuten avoimuuden, suhteellisuuden ja tasapuolisuuden periaatteet⁵⁹. Syrjintäkielto tarkoittaa, että hankintayksikkö tai muu hankintamenettelyyn osallistuva taho ei saa kohdella ehdokkaita tai tarjoajia eriarvoisesti missään hankinnan vaiheessa⁶⁰. Kyseessä on oikeudellisesti sitova kielto, joka kielteää kaikenlaisen perusteettoman erottelun tarjoajien välillä esimerkiksi heidän taustansa, kotipaikkansa tai muun epäolennaisen seikan perusteella⁶¹. Esimerkiksi kansallisille hankinnoille tärkeänä voidaan pitää paikallistuntemusta⁶². Paikallistuntemusta ei voida yksiselitteisesti perustella pelkästään yrityksen kotipaikalla⁶³. Myöskään mikään muu toiminta tai hankintamenettelyyn tai hankinnan kohteeseen liittyvä muu seikka ei saa altistaa ehdokasta tai tarjoajaa eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden⁶⁴.

---

⁵⁶ KHO 2020:147

⁵⁷ HE 108/2016 vp, s. 37

⁵⁸ Eskola & muut, 2017, s. 36–37, Pöykkylä, 2010, s. 3

⁵⁹ HE 108/2016 vp, s. 37

⁶⁰ Eskola & muut, 2017, s. 36–37, Nenonen, 2009, s. 85

⁶¹ Eskola & muut, 2017, s. 36–37, Nenonen, 2009, s. 85

⁶² Pöykkylä, 2010, s. 5

⁶³ Nenonen, 2009, s. 85–86

⁶⁴ Eskola & muut, 2017, s. 34

Syrjimättömyyden periaate puolestaan on laajempi oikeudellinen ja hallinnollinen ohje-nuora, joka ohjaa koko hankintaprosessin toteuttamista tasapuolisesti ja oikeudenmu-kaisesti. Se ei tarkoita ainoastaan sitä, että kotimaisia ja ulkomaisia tarjoajia tulee koh-della samalla tavalla, vaan se kattaa myös sen, että tarjoajan sijoittumispaikalla, oli kyse toisesta kunnasta tai toisesta valtiosta, ei saa olla merkitystä missään hankintamenette-lyn vaiheessa. Syrjimättömyyden periaate ilmenee erityisesti hankintalain 3 §:ssä, jossa säädetään julkisten hankintojen periaatteista. Pykälän mukaan hankintayksikön on koh-deltava ehdokkaita ja tarjoajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että hankintaprosessissa ei aseteta ehtoja, jotka suosivat tiettyjä yrityksiä tai sulkevat muita tarjoajia pois perusteettomasti. (Hankintalaki 3 §)

Syrjimättömyyden periaatteen tavoitteena on varmistaa, että kaikki potentiaaliset tarjo-ajat voivat osallistua tarjouskilpailuun yhdenvertaisesti ilman kansallisuuteen, asuinpaik-kaan tai muihin perusteettomiin seikkoihin perustuvaa syrjintää⁶⁵. Syrjimättömyyden vaatimus estää hankintayksiköitä asettamasta ehtoja, jotka syrjivät tarjoajia⁶⁶. Hankinta-lain esitöissä syrjimättömyyden periaate korostuu erityisesti hankintayksikön velvollisuu-nessa kohdella kaikkia tarjoajia tasapuolisesti ja objektiivisesti⁶⁷. Esitöissä painotetaan, että hankintayksikön on huolehdittava menettelynsä läpinäkyvyydestä ja varmistettava, että tarjouspyynnöt ja niiden vaatimukset ovat selkeitä ja syrjimättömiä⁶⁸. Lisäksi esi-töissä huomautetaan, että syrjimättömyys edellyttää tarjousten arviointiperusteiden yh-tenäistä ja johdonmukaista soveltamista kaikkiin tarjoajiin⁶⁹.

---

⁶⁵ Pöykkylä, 2010, s. 19–20, Tuomio 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici v. Comune di Milano, C-358/2, EU:C:2014:2063

⁶⁶ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124

⁶⁷ HE 108/2016 vp

⁶⁸ HE 108/2016 vp

⁶⁹ HE 108/2016 vp

Tarjoajien syrjimättömän kohtelun ydin perustuu siihen, että soveltuvuutta arvioivat tiedot ja vaaditut selvitykset ilmoitetaan etukäteen riippumatta siitä, missä vaiheessa tarjouskilpailua pyydetty tieto on saatavilla⁷⁰. Hankintalaki on kansallisten hankintojen menettelytapojen osalta yleisluontoinen uudistuksista huolimatta, joten oikeusperiaatteiden asema on korostunut⁷¹. Markkinaoikeuden ratkaisu 20205/2016 osoittaa hyvin, että tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu koskettaa kaikkia osapuolia⁷². Hankintayksikön tulee kyseisen ratkaisun mukaan noudattaa ilmoittamiaan hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön edellytyksiä seikkaperäisesti ja täsmällisesti.

Tasapuolisen ja syrjimättömyyden periaatteen rikkominen ei edellytä, että hankinnasta olisi koskaan toteutettu tarjouskilpailua⁷³. Tällöin hankintayksikön tulee huolehtia, että tarjouskilpailu järjestetään jokaisesta hankinnasta, joka syrjimättömyys periaatteen toteutumisen kannalta on välttämätöntä.⁷⁴ Tarjoajan kannalta edullisena ominaisuutena ei voida hankintayksikön toimesta pitää sitä, että kyseessä oleva tarjoaja on toiminut aiemmin toimittajana toisessa hankintayksikön hankinnassa⁷⁵. Tarjoajia tulee vertailla toisiinsa nähden objektiivisesti, mikäli ominaisuuksien vertailua ylipäätään pidetään hankinnan luonteen vuoksi välttämättömänä⁷⁶.

Tulkinnanvaraisten sanamuotojen käyttö voi aiheuttaa ristiriitoja ja asettaa ehdokkaat vaaraan joutua syrjityksi⁷⁷. Toisaalta hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön sisällön ymmärtäminen on tarjoajan vastuulla⁷⁸. Ehdokkaalta ja tarjoajalta edellytetään huolellisuutta ja vastuuta tarjouskilpailuun osallistumisessa, koska tarjoajan on myös pystyttävä osoittamaan jättämänsä tarjouksen tietojen oikeellisuus (Hankintalaki 104 §, 105 §).

---

⁷⁰ Tuomio 18.10.2001, SIAC Construction Ltd v. County Council of the County of Mayo, C-19/00, EU:C:2001:553

⁷¹ Ukkola, 2018, s. 4–5

⁷² MAO:20205/2016

⁷³ Eskola & muut, 2017, s. 37

⁷⁴ Eskola & muut, 2017, s. 37–38

⁷⁵ Pöykkö, 2010, s. 5

⁷⁶ Eskola & muut, 2017, s. 37–38

⁷⁷ Pöykkö, 2010, s. 16

⁷⁸ Eskola & muut, 2017, s. 479

Markkinaoikeuden ratkaisussa 20205/2016 selvitettiin, toimiko hankintayksikkö oikeusohjeiden mukaisesti sulkiessaan tarjouskilpailun ulkopuolelle sellaisen tarjoajan, joka ei hankintayksikön arvion mukaan täyttänyt hankinnalle asetettuja kelpoisuusehtoja koskien henkilöstön pätevyyttä. Asiassa Oulun kaupungin Oulun tilapalvelut-liikelaitos pyrki hankintamenettelyllä löytämään toimittajan Myllytullin koulun ikkunoiden korjausurakalle. Hankintayksikkö sulki tarjouskilpailun ulkopuolelle Oulun ikkunahuolto Oy:n ja valitsi toimittajaksi Restauraointipusepät Nuutti Ay:n hankintapäätöksellään § 57/2021. Hankinnasta ei kuitenkaan ollut tähän mennessä allekirjoitettua hankintasopimusta. Oulun ikkunahuolto Oy valitti asiasta markkinaoikeuteen edellyttäen hankintapäätöksen kumoamista. Hankintayksikkö oli asettanut soveltuvuusvaatimukseksi, että toimittajan puolesta järjestävällä työtä johtavalla henkilöllä tulee työnimikkeestä riippumatta olla restaurointialan koulutus ja kymmenen vuoden kokemus vastaavista ikkunoiden entisöinneistä. Kyseisten ehtojen täyttymistä edellytettiin vain yhdeltä henkilöltä. Asiassa punnittiin myös sitä, oliko tarjouspyyntö ristiriidassa hankintailmoituksen kanssa niissä käytettyjen sanamuotojen osalta kyseisestä kelpoisuusehdosta mainittaessa. Markkinaoikeuden mukaan hankintayksikkö edellytti yksinomaan työtä johtavalta henkilöltä edellä mainittujen vaatimusten täyttämistä riippumatta työnimikkeestä ja siten oli hankintayksikön ratkaisun oikeellisuuden kannalla. Valitus hylättiin.⁷⁹

Avoimuusperiaate velvoittaa esimerkiksi kansallisten hankintojen julkiseen ilmoittamiseen sekä tietojen ja ratkaisujen julkisuuteen esimerkiksi julkisten asiakirjojen muodossa⁸⁰. Avoimuusperiaatteeseen liittyy myös hallintolaisissa säädetyt viranomaisen toimintatavat ja -periaatteet asiakirjojen käsittelyyn sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain takaamat oikeudet ja velvollisuudet tietojen saantiin liittyen (Hallintolaki 434/2003, Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999).

Suhteellisuusvaatimus tarkoittaa, että asetetut soveltuvuusvaatimukset, vertailuperusteet ja muut valintaan vaikuttavat seikat tulee olla hankintayksikön toimesta perustellusti asetettu siten, että ne ovat oikeassa suhteessa hankinnan laatuun ja vaativuuteen nähdessä⁸¹.

---

⁷⁹ MAO:20205/2016

⁸⁰ Tuomio 7.12.2000, Telaustria Verglags GmbH Ja Telefonadress GmbH v. Telefon Austria AG, C-324/98, EU:C:2000:669

⁸¹ Eskola & muut, 2017, s. 33

Julkisissa hankinnoissa tasapuolisuusvaatimus koskee pääasiassa yhteisöjen kohtelua, eikä se suoraan perustu perusoikeuksiin, jotka yleensä liittyvät luonnollisiin henkilöihin⁸². Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin todettu, että luonnollisen henkilön perusoikeuksista voidaan epäsuorasti johtaa vaikutuksia oikeushenkilöiden oikeusasemaan⁸³. Lisäksi viimeisten vuosikymmenten aikana hankintalainsäädännön tavoitteet ovat kehittyneet siten, että niissä korostuu entistä enemmän perusoikeuksiksi kytkeytyvät teemat kuten sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät arvot⁸⁴. Tasapuolisuus ja syrjimättömyys kytkeytyvät myös perus- ja ihmisoikeutena turvattuun yhdenvertaisuuteen⁸⁵. Hankintalaissa asetettu tasapuolisuuden vaatimus täydentää hallintolain 6 §:n mukaista tasapuolisen ja puolueettoman kohtelun vaatimusta (Hankintalaki 3 §, hallintolaki 6 §). Hankintayksiköiden on huomioitava tasapuolisuuden vaatimus kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa, kuten tarjouspyyntöä laadittaessa, tarjoajia koskevia vaatimuksia asetettaessa, hankintailmoituksessa sekä tarjousten käsittelyssä ja vertailussa⁸⁶.

Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella oleviin hankintoihin puolestaan kohdistuvat hallintolain yleiset oikeusperiaatteet, kuten tasapuolisuus, tarkoitussidonnaisuus, puolueettomuus, suhteellisuus ja luottamuksensuoja⁸⁷. Niistä säädetään hallintolain 6 §:ssä (Hallintolaki 6 §). Näiden hankintojen osalta ei ole yksityiskohtaisia säännöksiä, mutta kilpailuttaminen on toteutettava tavalla, joka takaa kaikille tarjoajille oikeudenmukaiset mahdollisuudet⁸⁸. Vaikka hankintalain ulkopuoliset hankinnat antavat enemmän harkintavaltaa, hallinnon oikeusperiaatteet rajoittavat tätä harkintaa, varmistaen tasapuolisuuden ja suhteellisuuden toteutumisen⁸⁹. Näin hankintalainsäädäntö ja hallintolain periaatteet muodostavat yhdessä yhtenäisen pohjan julkisille hankinnoille riippumatta hankinnan tyypistä tai arvosta⁹⁰.

---

⁸² Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124–125

⁸³ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124–125

⁸⁴ Ukkola, 2018, s. 7

⁸⁵ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124–125

⁸⁶ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 124–125

⁸⁷ Nenonen, 2015, s. 249–256, Voutilainen & Määttä, 2023, s. 113

⁸⁸ Nenonen, 2015, s. 249–256, Voutilainen & Määttä, 2023, s. 113–114

⁸⁹ Nenonen, 2015, s. 249–256

⁹⁰ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 114, 124

2.4 Tarjoajan kyky suorittaa hankinta

Hankintayksikkö voi asettaa tarjoajille osallistumisen mahdollistavia ehtoja (Hankintalaki 83 §). Laki edellyttää, että asetetut vaatimukset liittyvät hankinnan kohteeseen. Vaatimukset tulee olla suhteutettu *“hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen”* (Hankintalaki 83 §). Kansallisessa lainsäädännössä todetaan, että hankintayksikön tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä, mikäli se rajoittaa kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien määrää tai asettaa soveltuvuusvaatimukset (Hankintalaki 102 §). Soveltuvuusvaatimukset voivat koskettaa tarjoajien ominaisuuksia. Kansallisissa hankinnoissa on myös mahdollista noudattaa sitä, mitä EU-kynnysarvon ylittävistä hankintamenettelyistä on säädetty (Hankintalaki 105 §).

Hankintalakia on kritisoitu kansallisten menettelyjen osalta esimerkiksi sen vuoksi, että sen hahmottaminen on aiheuttanut haasteita ja sääntely liian tiukkaa, jolloin hankintojen valmistelu ei onnistu tarkoituksessaan eikä hankintayksikkö voi hankkia vain tarvitsemaansa⁹¹. Hämmennystä on aiheuttanut myös se, minkä verran EU-sääntelyä noudatetaan kansallisissa hankinnoissa⁹². Julkisten hankintojen kilpailuttamista haastaa monet hankintayksikköön liittyvät tekijät⁹³. Niitä ovat esimerkiksi hankintayksikön rajalliset resurssit, kiireinen aikataulu, liian vähäinen osaaminen, huono organisointi ja näiden muodostamat seuraukset kuten edellisistä hankinnoista kopioidut tai yhdistellyt tarjouspyynnöt sekä tuotekuvauksista suoraan tarjouspyyntöön liitetyt vaatimukset⁹⁴. Hallinnollisia menoja on pyritty hillitsemään suosimalla yhteishankintoja ja kasvattamalla hankintojen kokoa⁹⁵.

---

⁹¹ Eskola & muut, 2017, s. 24

⁹² HE 108/2016 vp, s. 19

⁹³ Koiste & muut, 2023, s. 8–9

⁹⁴ Koiste & muut, 2023, s. 54–60

⁹⁵ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 43–44

Hankintayksikkö voi asettaa tarjoajille soveltuvuusvaatimuksia kansallisissa rakennusurakoissa (Hankintalaki 105 §). Soveltuvuusvaatimuksilla on tarkoitus kartoittaa tarjoajan ominaisuuksia, jotta voidaan varmistua tarjoajan kyvystä toteuttaa sopimus (Hankintalaki 105 §). Soveltuvuusvaatimukset ovat ikään kuin vähimmäisvaatimuksia⁹⁶. Mikäli ehdokas täyttää ne siinä määrin kuin hankintailmoituksessa on edellytetty, se on oikeutettu osallistumaan kilpailutukseen⁹⁷. Soveltuvuusvaatimuksia ovat esimerkiksi laissa säädetyn mukaisesti ammatillinen pätevyys, tekninen suorituskyky, taloudellinen tilanne ja ympäristöasioihin liittyvät toimenpiteet (Hankintalaki 80–86 §). Soveltuvuusvaatimuksilla voi olla myös tarjoajalle hyödyllisiä ominaisuuksia⁹⁸.

Hankintalain 102 pykälä edellyttää, että hankintayksikkö ilmoittaa hankintailmoituksessa edellytetyt vaatimukset, mikäli hankintayksikkö on aikeissa valikoida ehdokkaita osallistumaan tarjouskilpailuun tai neuvotteluihin (Hankintalaki 102 §). Lisäksi hankintailmoituksesta tulee käydä ilmi ymmärrettävästi se, miten ehdokas voi osoittaa täyttävänsä hankintayksikön vaatimukset⁹⁹.

---

⁹⁶ Koskela, 2021, s. 10

⁹⁷ Ukkola, 2021, s. 1292

⁹⁸ Tolonen, 2023, s. 234. Soveltuvuusvaatimuksista on myös ehdokkaalle hyötyä ennen tarjouskilpailuun osallistumista. Ehdokas kykenee niiden perusteella arvioimaan omia mahdollisuuksiaan päästä osallistumaan ja pärjätä tarjouskilpailussa.

⁹⁹ Tuomio 2.6.2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06, EU:C:2008:40

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksen tietyn suuruisesta vähimmäisliikevaihdosta tarjouskilpailuun osallistumiseksi, mutta ei voi käyttää liikevaihtoa vertailuperusteena¹⁰⁰. Tarkoituksena on edistää sitä, että tarjoajilla on riittävät taloudelliset ja rahoituskelliset lähtökohdat hankintasopimuksen täyttämiseksi (Hankintalaki 86 §). Hankintayksikön tarjoajilta edellyttämä vuotuinen liikevaihto saa korkeimmillaan olla kaksinkertaisesti hankinnan ennakoitun arvon verran¹⁰¹. Mikäli hankintayksikkö poikkeaa tästä, se tulee perustella tarjouspyynnössä tai hankintapäätöksessä¹⁰². Lisäksi hankintayksikkö voi edellyttää tarjoajalta näyttöä varojen ja velkojen suhteesta tai vastuuvakuutusta (Hankintalaki 86 §).

Hankintayksikkö voi edellyttää tarjoajalta tai ehdokkaalta riittävää kokemusta, teknisiä voimavaroja ja henkilöstön pätevyyttä hankintasopimuksen toteuttamiseksi (Hankintalaki 105 §, 86 §). Hankintalain 86 pykälän ensimmäisessä momentissa yksiselitteisesti todetaan, että kokemuksen todentamiseksi tarjoajan voidaan edellyttää viittaavan aiemmin toteutettuihin sopimuksiin (Hankintalaki 86 §). Aiemmin toteutetuilla sopimuksilla viitataan vaadittuihin referensseihin¹⁰³.

Tarjouskilpailussa ei vertailla tarjoajien kesken sitä, missä laajuudessa kukin täyttää soveltuvuusvaatimukset¹⁰⁴. Näin ollen tarjoajien ominaisuuksia ei lähtökohtaisesti voida esimerkiksi pistejärjestelmällä pisteyttää¹⁰⁵. Tarjoajien vertailussa käytettävät soveltuvuusvaatimukset eivät voi olla peruste muodostaa sopimusta¹⁰⁶. Ehdokas, joka ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia, tulee sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle¹⁰⁷.

---

¹⁰⁰ Voutilainen & Määttä, 2017, s. 134

¹⁰¹ MAO:466/20

¹⁰² Voutilainen & Määttä, 2017, s. 134, Eskola & muut, 2017, s. 35–36

¹⁰³ HE 108/2016 vp, s. 213

¹⁰⁴ Ukkola, 2020, s. 190

¹⁰⁵ Pökkylä, 2010, s. 19–21

¹⁰⁶ Ukkola, 2017, s. 2

¹⁰⁷ Pökkylä, 2010, s. 19–21

Oikeuskäytäntö tukee sitä, että soveltuvuusvaatimukset tulee täyttää täsmällisesti ja niiden reunaehtojen mukaan, jotka hankintayksikkö on tarjouspyynnössä asettanut. Soveltuvuusvaatimusten täsmällisen täyttämisen vaatimuksesta hyvä esimerkki on KHO:n ratkaisu 1680/2/19.

KHO selvitti ratkaisussa, toimiko hankintayksikkö julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti sulkiessaan tarjoajan tarjouskilpailun ulkopuolelle puuttuvan soveltuvuuden vuoksi. Tapauksessa hankintayksikkö edellytti tarjoajilta tiettyä luottoluokitustasoa. Tarjoaja oli selvityksessään esittänyt luottoluokitustason olevan Binode Finland Oy:n antama "AA", joka tarkoittaa hyvää kelpoisuutta. Hankintayksikkö oli edellyttänyt hankintailmoituksessa, että luottoluokituksen voi esittää Suomen Asiakastieto Oy:n Rating Alvaluottoluokituksella tai vastaavalla. Hankintayksikön mukaan tarjoajan luottoluokitus vastaa Suomen Asiakastieto Oy:n arviota "B" eli välttävää luottoluokitusta. Näin ollen hankintayksikkö katsoi, ettei kyseessä olleen tarjoajan luottoluokitusta koskeva selvitys täyttänyt vaadittua ehtoa. Markkinaoikeus ratkaisi asian tarjoajan hyväksi ja katsoi hankintayksikön menetelleen oikeusohjeiden vastaisesti. Markkinaoikeus perusteli ratkaisuaan sillä, ettei hankintayksikkö ollut edellyttänyt mitään tiettyä lähdetä luottoluokitukselle. KHO kumosi ratkaisun. KHO korosti ratkaisussaan hankintayksikön harkintavaltaa arvioida kahden eri luottoluokituksen vastaavuutta keskenään. Lisäksi KHO vetosi hankintayksikön oikeuteen asettaa tarjoajan soveltuvuudelle vaatimuksia ja sulkea sellaiset tarjoajat tarjouskilpailun ulkopuolelle, jotka eivät niitä täytä (Hankintalaki 83 §, 105 §).¹⁰⁸

Ratkaisussa korostetaan, että tarjoajien soveltuvuusvaatimusten täyttämisen tarkastelu on osa hankintayksikön vastuuta, ja jos tarjoaja ei täytä näitä vaatimuksia, sen tarjoama tarjous voidaan hylätä. *Täsmällisyysvaatimuksella* eli täsmällisellä vaatimusten asettamisella, ja siten myös niiden täyttämisellä, pyritään varmistamaan, että vain pätevät ja luotettavat toimijat pääsevät kilpailemaan hankinnoista, mikä suojaa julkisten varojen käyttöä ja turvaa hankintaprosessin oikeudenmukaisuuden¹⁰⁹. KHO:n ratkaisu antaa selkeän viestin siitä, että hankintayksiköillä on laajat oikeudet määritellä ja valvoa soveltuvuusvaatimuksia, mutta nämä vaatimukset tulee esittää selkeästi ja oikeudenmukaisesti tarjouspyynnössä. Tämä oikeuskäytäntö muistuttaa siitä, että hankintamenettelyssä ei ole sijaa epäselville tai liian joustaville tulkinnoille soveltuvuusvaatimusten täyttämässä.

---

¹⁰⁸ KHO:1680/2/19

¹⁰⁹ Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2014, art. 42(3)(b)

2.5 Kaksivaiheinen tarjouskilpailu

Kaksivaiheisella hankintamenettelyllä viitataan siihen, että tarjoajia ja tarjouksia tulisi vertailla erikseen¹¹⁰. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tarjoajien ominaisuudet mahdollistavat osallistumisen kilpailutukseen, mutta varsinaisen tarjouskilpailun ratkaisee tarjouksen sisältö¹¹¹. Urakkamuotoisissa hankinnoissa hankinnan laadun arvioiminen sen suunnitteluvaiheessa on haasteellista, joten myös ominaisuuksien ottaminen mukaan vertailuun voi olla välttämätöntä, vaikka se on syrjimättömyyden noudattamisen näkökulmasta haasteellista¹¹².

Tarjoajalle saattaa aiheutua tarjousten tiukoista soveltuvuusvaatimuksista suuria hallinnollisia kustannuksia, jotka voivat johtaa siihen, että potentiaalinen ehdokas ei jätä tarjousta¹¹³. Pelkkä hintaan keskittyvä vertailu on tarkoitettu siihen, että pienemmätkin toimijat markkinoilla voivat hinnoittelullaan vaikuttaa kilpailutuksen voittamistodennäköisyyteen¹¹⁴. Toisaalta, jos tarjouskilpailu suoritetaan vain hintoja vertailemalla, innovatiiviset ja kustannustehokkaat ratkaisut karsiutuvat kilpailutuksista pois¹¹⁵. Se tapahtuu siitäkin huolimatta, että hankintalain yksi tavoite on turvata innovatiivisten hankintojen toteutuminen sekä edistää pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia¹¹⁶.

---

¹¹⁰ Pökkylä, 2010, s. 16

¹¹¹ Kontio & muut, 2017, s. 158

¹¹² Pökkylä, 2010, s. 16

¹¹³ Karhu, 2022, s. 158

¹¹⁴ Pökkylä, 2010, s. 17

¹¹⁵ Pökkylä, 2010, s. 2

¹¹⁶ Pökkylä, 2010, s. 19

Hankintayksiköiden tulisi kyetä arvioimaan hankinnan kannalta yksilöllisesti myös vertailuun käytetyt mekanismit, jotta tarjouksia voidaan vertailla parhaalla tavalla objektiivisesti¹¹⁷. Suomessa käytetään eniten julkisissa hankinnoissa suhteellista pisteytysjärjestelmää, vaikka mekanismeja on olemassa muitakin¹¹⁸. Hintojen vertailuun voidaan käyttää myös esimerkiksi lineaarista tai staattista pisteytysjärjestelmää¹¹⁹. Jokaiseen menettelmään sisältyy omat ongelmakohtansa, eikä täydellistä pisteytysjärjestelmää ole välttämättä keksitty¹²⁰.

Euroopan unionin yleinen tuomioistuin otti ratkaisussa *Renco T-4/01* kantaa tarjoajien ominaisuuksien arviointiin tarjouskilpailumenettelyssä. Ratkaisussa korostui se, onko vertailuperusteina käytetyillä ominaisuuksiin liittyvillä piirteillä todellista merkitystä hankinnan toteutumisen kannalta. Ratkaisussa todettiin, että vertailuperusteena on sallittua käyttää määrällisten perusteiden lisäksi toisenlaisia perusteita, joita on mahdotonta määrällisesti ilmaista. Näitä perusteita voi olla esimerkiksi tekniset kyvyt ja kokemus. Ratkaisu ei anna yksiselitteistä selvitystä siitä, minkälaiset vertailuperusteet tarkkaan ottaen ovat sallittuja. Linjaus on kuitenkin selvä sen osalta, että vertailuperusteiden tulee olla hankinnan kannalta vaikuttavia.¹²¹

---

¹¹⁷ Eskola & muut, 2017, s. 488–489

¹¹⁸ Högnäs & Kortelainen, 2019, s. 3

¹¹⁹ Högnäs & Kortelainen, 2019, s. 3

¹²⁰ Högnäs & Kortelainen, 2019, s. 7

¹²¹ Tuomio 25.2.2003, *Renco SpA v. Council of the European Union*, T-4/01, EU:T:2003:37

Hankintamenettelyjen kaksivaiheisuutta tukee edellä kuvatun lisäksi myös Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio C-532/06 *Lianakis*¹²². *Lianakis* on Euroopan Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu, jossa käsiteltiin kreikkalaisen kaupunginvaltuuston tekemää kilpailutusta¹²³. Kyseinen ratkaisu on jakanut mielipiteitä ja sitä on tulkittu monissa Euroopan Unionin jäsenvaltioissa eri tavoin¹²⁴. Tulkinnat ovat tästä syystä osin olleet jopa hyvin kirjaimellisia¹²⁵. Erityisesti hämmennystä on herättänyt tuomiossa käytetyt sanamuodot tarjoajien ominaisuuksien vertailusta¹²⁶. Sopimukseen tähtäävässä vertailussa ei tulisi vakiintuneen tulkinnan mukaan olla merkitystä sillä *kuka* tarjouksen on tehnyt¹²⁷. Lisäksi vertailuperusteet tulee säilyä samassa muodossa läpi hankintamenettelyn¹²⁸. Oikeuskäytännöstä voi päätellä, että suorittavan tiimin vertailu on mahdollista tarjoajaryityksen sijaan¹²⁹.

Ratkaisussa *Lianakis* kilpailutuksella oli tarkoitus löytää toimittaja suorittamaan muun muassa kirjauksia kiinteistörekisteriin ja kaupunkisuunnittelua. Kilpailutuksessa tarjoajien vertailuun oli sovellettu eräänlaista pisteytysjärjestelmää, jossa huomioonotetut seikat eivät selkeästi osoittaneet niiden tuomaa lisäarvoa sopimuksen täytäntöönpanon kannalta. Ratkaisussa todettiin, että sopimukseen johtavien perusteiden tarkoitus on arvioida toimittajan kykyä suoriutua sopimuksen täyttämistä. Ominaisuuksia ne eivät voi olla sopimuksen tekemisen perusteita, joten niitä tulee käsitellä laadullisina valintaperusteina.¹³⁰

---

¹²² Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06, EU:C:2008:40

¹²³ Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06, EU:C:2008:40

¹²⁴ Pökkylä, 2010, s. 10–12

¹²⁵ Pökkylä, 2010, s. 10–12

¹²⁶ Pökkylä, 2010, s. 10–12

¹²⁷ Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06, EU:C:2008:40

¹²⁸ Högnås & Kortelainen, 2019, s. 10

¹²⁹ Pökkylä, 2010, s. 10–12, Ukkola, 2020, s. 193–194

¹³⁰ Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06, EU:C:2008:40

Kaksivaiheisuuden voidaan siten katsoa korostuneen useassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuissa jo ennen hankintalain uudistusta vuonna 2016¹³¹. Tarjousten ja tarjoajien vertailusta erillään on pidetty kiinni erityisesti EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa¹³². Uudistus ei muuttanut tästä vallalla olevaa käsitystä¹³³.

Oikeuskäytännöstä löytyy kuitenkin poikkeavia ratkaisuja¹³⁴. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä on tarkasteltava kokonaisuutena, sillä yksittäinen ratkaisu ei yleensä riitä, vaan ennakkopäätöksiä koskevat säännöt rakentuvat useiden tuomioiden muodostamasta linjasta¹³⁵. Jotkin hankinnoista eivät mahdollista tuloksen vertailua mielekkäästi pelkän tarjouksen pohjalta¹³⁶. Joissain hankinnoissa tarjoajan tai tekijän eli suorittavan tiimin ominaisuuksien vertailu on välttämättä, koska tekijän ominaisuudet korreloivat saavutettavissa olevaan tulokseen¹³⁷. Suoraan tuloksen laatuun korreloivia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi suorittavan tiimin ammattitaito eli koulutus ja kokemus¹³⁸. Näin on usein rakennusalan hankinnoissa. Mikäli hankinnan luonteen vuoksi on tarpeellista vertailla tarjoajien ominaisuuksia, markkinoilla vallitseva kilpailu ei saa häiriintyä¹³⁹. Vertailuperusteet tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä selkeästi¹⁴⁰.

---

¹³¹ Pökkylä, 2010, s. 10–12

¹³² Pökkylä, 2010, s. 22

¹³³ Komission ehdotus uudeksi hankintadirektiiviksi KOM(2011) 896, 2011, s. 24–25

¹³⁴ Pökkylä, 2010, s. 10

¹³⁵ Voutilainen & Määttä, 2017, s. 91

¹³⁶ Pökkylä, 2010, s. 10–12

¹³⁷ Pökkylä, 2010, s. 10–11. On pystyttävä erottamaan suorittavan tiimin ja tarjoajan ominaisuudet. Tarjoaja ei välttämättä ole yhtä kuin suorittava tiimi, vaikka pk-yrityksissä näin usein onkin.

¹³⁸ Ukkola, 2020, s. 193–195

¹³⁹ Pökkylä, 2010, s. 22

¹⁴⁰ Eskola & muut, 2017, s. 487

Haastetta oikeuskäytännön tulkintaan lisää ympäristönäkökohtien painottaminen vertailussa ja soveltuvuusvaatimuksina¹⁴¹. Hankintayksikön ei tarvitse saada suoraa taloudellista hyötyä vertailuperusteesta¹⁴². Vertailuperuste voi sen sijaan tuottaa hyötyä käyttäjäkunnalleen tai esimerkiksi perustua niin kutsuttuun ”yleiseen hyvään”, vaikka ”yleistä hyvää” on vaikea konkretisoida tai rajata aikaan ja se on aiheuttanut muun muassa ympäristöasioissa erimielisyyksiä¹⁴³. On herännyt esimerkiksi kysymyksiä siitä, kuinka pitkälle ympäristöystävällisyydessä voidaan mennä, jotta sen tuottama hyöty hankinnalle on nähtävissä huolimatta siitä, *kenelle* hyöty tulee¹⁴⁴.

Mikäli tarjoajan ominaisuuksia päädytään hankintayksikön toimesta vertailemaan tarjoajien kesken, tulee noudattaa neljää periaatetta¹⁴⁵. Vertailussa sallittuja perusteita ovat sellaiset, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen, eivät anna hankintaviranomaiselle rajoittamatonta valinnanvapautta, ovat nimenomaisesti mainittu tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa ja noudattavat kaikkia yhteisön oikeuden perusperiaatteita¹⁴⁶. Erityisen tärkeänä oikeuskäytännössä on pidetty syrjimättömyyden periaatetta¹⁴⁷.

---

¹⁴¹ Tuomio 17.9.2002, *Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki ja HKL-Bussiliikenne*, C-513/99, EU:C:2002:495

¹⁴² Ekroos & Nissinen, 2007, s. 3–4

¹⁴³ Pökkylä, 2010, s. 3–4

¹⁴⁴ Ekroos & Nissinen, 2007, s. 5

¹⁴⁵ Pökkylä, 2010, s. 3–4

¹⁴⁶ Ekroos & Nissinen, 2007, s. 10–11

¹⁴⁷ Pökkylä, 2010, s. 16

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-315/01 *GAT* katsottiin, että myös esimerkiksi referenssien käyttäminen tarjouspyyntömenettelyssä vertailuperusteena on sallittua. EUT viittasi perusteluissa tuomioihin C-31/87 *Beentjes*¹⁴⁸, C-19/00 *SIAC Const.* ja C-513/99 *Concordia Bus*. Näiden ratkaisujen pohjalta tuomioistuin katsoi, että hankintayksiköllä tulee säilyä vapaus valita ne vertailuperusteet, joilla edullisin toimittaja valitaan. Tällöin kuitenkin edellytetään, että tietoa referensseistä tulee vaatia tarjouspyynnössä, sillä laajuudella, että niiden perusteella voidaan tosiasiallisesti arvioida tarjouksista kokonaistaloudellisesti edullisin toimittaja.¹⁴⁹

Kokonaistaloudellisesti edullisimman toimittajan valinnasta säädetään direktiivin 93/36/ETY 26 artiklan 1 kohdan b alakohdassa¹⁵⁰. Pelkästään lista tarjouskilpailuun osallistuneen yksikön aiemmista asiakkaista ei täytä tätä vaatimusta¹⁵¹. Referenssit eivät voi olla sopimuksen muodostamisen yksiselitteinen peruste¹⁵². Niillä voidaan esittää riittävä kokemus ja ammattitaito hankinnan suorittamiseen¹⁵³.

Euroopan Unionin vuonna 2016 hyväksymä hankintadirektiivipaketti uudisti myös kansallista lainsäädäntöä¹⁵⁴. Uudistuksen yksi tärkein tavoite oli, että hankintayksiköt voisivat huomioida hankintoja kilpailuttaessaan kestävään kehitykseen ja ympäristönsuojeluun liittyvät tekijät paremmin kuin aikaisemmin¹⁵⁵.

---

¹⁴⁸ Tuomio 20.9.1988, *Gebroeders Beentjes v. Hollannin valtio*, C-31/87, EU:C:1988:422

¹⁴⁹ Tuomio 19.6.2003, *Gesellschaft für Abfallentsorgungs-Technik GmbH (GAT) v. Österreichische Autobahnen und Schnellstraßen AG (ÖSAG)*, C-315/01, EU:C:2003:360

¹⁵⁰ Direktiivi 93/36/ET, kohta 1 b

¹⁵¹ Tuomio 19.6.2003, *Gesellschaft für Abfallentsorgungs-Technik GmbH (GAT) v. Österreichische Autobahnen und Schnellstraßen AG (ÖSAG)*, C-315/01, EU:C:2003:360

¹⁵² Pökkylä, 2010, s. 16

¹⁵³ Ukkola, 2020, s. 190–191

¹⁵⁴ Direktiivi 2014/24/EU

¹⁵⁵ Koskela, 2021, s. 5–6

Hankintayksikkö voi ottaa ympäristöarvot huomioon monissa hankintamenettelyn vaiheissa¹⁵⁶. Ne voidaan huomioida soveltuvuusvaatimuksissa, hankinnan sisällöllisissä vähimmäisvaatimuksissa, vertailuperusteissa ja esimerkiksi sopimusehdoissa¹⁵⁷. Hankinnan sisällöllisiin vaatimuksiin voidaan sisällyttää edellytyksiä liittyen esimerkiksi kierrättämiseen tai jätteiden käsittelyyn¹⁵⁸.

Kestävä kehitys on otettu huomioon hankintalaissa erityisesti 90 §:ssä, jossa säädetään tarjoajilta edellytettävistä hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteistä, kuten ympäristö- ja laatu järjestelmien todentamisesta, vaikka pykälä ei olekaan kansallisissa menettelyissä velvoittava (Hankintalaki 90 §). Koskelan (2021) tutkimuksessa selvitettiin, miten julkiset hankintayksiköt voisivat edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä¹⁵⁹. Tutkimuksen perusteella esimerkiksi Helsingin kaupunki ei ollut sisällyttänyt ympäristökriteereitä viidenneksessä rakentamiseen liittyvistä hankinnoista, vaikka rakennus- ja huoltotyöt muodostivat suuren osan kaikista hankinnoista¹⁶⁰. Kyseisen tutkimuksen voidaan katsoa viittaavan siihen, että tarjoajan ominaisuuksiin kohdentuvien ympäristöarvojen käyttäminen vertailussa ei ole ainakaan toistaiseksi vakiintunutta suomalaisten julkisten hankintojen toteuttamisessa.

---

¹⁵⁶ Ekroos & Nissinen, 2007, s. 4

¹⁵⁷ Pökkylä, 2010, s. 3–4

¹⁵⁸ Koskela, 2021, s. 27–28

¹⁵⁹ Koskela, 2021, s. 2

¹⁶⁰ Koskela, 2021, s. 15

3 Julkisten hankintojen valvonta ja oikeussuojakeinot

3.1 Julkisten hankintojen valvonta

Suomessa ei ole yksittäistä viranomaista, joka keskittyisi pelkästään hankintojen valvontaan¹⁶¹. Lainsäädännössä määrätään, että hankintalain noudattamista valvoo Kilpailu- ja kuluttajavirasto (Hankintalaki 139 §). KKV valvoo hankintalain noudattamista, jolloin valvonnan ulkopuolelle jää esimerkiksi hankintojen tarkoituksenmukaisuus¹⁶². KKV on oikeutettu saamaan kaikki valvonnan kohteena olevan hankinta-asian asiakirjat ja lainmukaisuuden selvittämiseen vaadittavat tiedot (Hankintalaki 142 §). Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonta ei ole tarkoitettu korvaamaan normaalia muutoksenhakua, eikä virasto käytä toimivaltaansa hakeakseen muutosta hankintamenettelyissä tehtyihin virheisiin tarjoajien tai muiden osapuolten puolesta¹⁶³.

Valtiosääntöoikeuden näkökulmasta Suomessa ylimpinä laillisuusvalvojina toimii valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies¹⁶⁴. Ylimpien laillisuusvalvojien suorittama valvonta liittyy viranomaistoiminnan laillisuuteen¹⁶⁵. Esimerkiksi vuonna 2013 oikeuskansleri otti kantaa hankintalain soveltamiseen tilanteessa, jossa hankinnan valmistelu kunnassa ei ollut riittävän perusteellista ja lainmukaista¹⁶⁶. Tällöin valvontaviranomaiset voivat puuttua viranomaisten toimintaan ja varmistaa, että hankinnat toteutetaan sääntöjen mukaisesti¹⁶⁷.

---

¹⁶¹ Valtiovarainministeriö, n.d.

¹⁶² Kilpailu- ja kuluttajavirasto, n.d. Tarkoituksenmukaisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, mitä ja miten hankitaan.

¹⁶³ Taurula, 2017, s. 108

¹⁶⁴ Keinänen & Vuorela, 2017, s. 4–5, Jyränki & Husa, 2012, s. 333

¹⁶⁵ Jyränki & Husa, 2012, s. 333

¹⁶⁶ HE 108/2016, vp, s. 24-25

¹⁶⁷ HE 108/2016 vp, s. 24-25

Laillisuusvalvontaa harjoittavat ylimpien laillisuusvalvojien ohella myös muun muassa aluehallintovirastot, ELY-keskukset, Valvira sekä tasa-arvo-, tietosuoja- ja yhdenvertaisuusvaltuutetut, joille perusoikeudet tarjoavat joustavan tulkintakehyksen arvioitaessa hallinnon lainmukaisuutta ja hyvän hallinnon toteutumista esimerkiksi kanteluiden ja tarkastusten yhteydessä¹⁶⁸.

Hankintayksiköt ovat velvollisia valvomaan sopimussisällön toteutumista koko hankintaprosessin ajan¹⁶⁹. Käytännössä hankintayksiköiden suorittama valvonta kattaa lähinnä hankinnan toteuttamisen eli suoritusprosessin aikana havaittujen virheiden ja puutteiden ilmoittamisen toimittajalle¹⁷⁰. Erityisesti hankintalain soveltamiseen liittyvät valitukset käsitellään markkinaoikeudessa¹⁷¹. Kuitenkin markkinaoikeuden käsittelyaikojen pitkät viivästykset voivat hidastaa oikeussuojakeinojen tehokasta käyttöä¹⁷².

Lisäksi, jos organisaatiossa on vähintään 50 työntekijää, sen on perustettava sisäinen ilmoituskanava väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseksi¹⁷³. Tämä velvollisuus koskee paitsi yrityksiä myös valtiota, hyvinvointialueita, kuntia, kuntayhtymiä, valtion ja kuntien liikelaitoksia sekä seurakuntia (Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 1171/2022 10 §). Organisaation tulee tarjota työntekijöille mahdollisuus tehdä ilmoituksia tämän kanavan kautta¹⁷⁴.

---

¹⁶⁸ Jyränki & Husa, 2012, s. 333

¹⁶⁹ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 117–118

¹⁷⁰ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 117–118

¹⁷¹ Parkkari, 2024, s. 393

¹⁷² HE 108/2016 vp.

¹⁷³ Direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, väärinkäytöksistä ilmoittavien henkilöiden suojelusta. EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17–56.

¹⁷⁴ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 117–118

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) toimii valtion ulkoisena tarkastajana ja valvoo valtion taloudenhoidon laillisuutta (Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta 676/2000 1 §). Sen tehtävänä on varmistaa, että valtion toiminta ja varojen käyttö noudattavat lain ja säädösten vaatimuksia, ja että hallinto on taloudellista, tuloksellista ja tehokasta (Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta 676/2000 1 §). VTV:lle voi tehdä syyttäjälle kantelun, mikäli se havaitsee väärinkäyttöön tai rikollisuuteen viittaavaa toimintaa¹⁷⁵.

Valtion toimintaa ohjataan monin keinoin, joista yksi keskeinen on säädösohjaus¹⁷⁶. Julkisissa hankinnoissa säädösohjauksen avulla pyritään ohjaamaan toimintaa strategisesti kohti muun muassa kestävyystavoitteita ja resurssitehokkuutta¹⁷⁷. Rakennusurakoiden alalla ympäristöministeriö on vuodesta 2016 alkaen kehittänyt säädösohjaukseen perustuvaa ilmastaselvitysmallia, jonka tarkoituksena on arvioida rakennusten elinkaaren aikaisia ilmastovaikutuksia¹⁷⁸. Tavoitteena on ohjata rakennushankkeita vähähiiliseen suuntaan, erityisesti uusien rakennusten osalta¹⁷⁹. Rakennustuoteluettelo, kansalliset päästöskenaariot ja hiilikädenjäljen laskentatavat ovat osa tätä normatiivista ohjausta. Asetusten valmistelussa on hyödynnetty myös sidosryhmien palautetta, ja ohjauskeinoja kehitetään edelleen esimerkiksi päästöjen raja-arvoihin tähtäävällä sääntelyllä¹⁸⁰. Näin säädösohjaus toimii keskeisenä välineenä valtion strategisten tavoitteiden, kuten ilmastopoliittisten linjausten, jalkauttamisessa entistä kestävämpään rakentamiseen¹⁸¹.

---

¹⁷⁵ Salminen, 2016, s. 31–33

¹⁷⁶ Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2011, s. 13

¹⁷⁷ HE 108/2016 vp, s. 23-24

¹⁷⁸ Ympäristöministeriö, 2024

¹⁷⁹ HE 101/2024 vp, s. 15-16

¹⁸⁰ HE 101/2024 vp, s. 7-8

¹⁸¹ Saarikoski, 2025

Valtion virastot ja ministeriöt ohjaavat omia toimintojaan lainsäädännön mukaisesti, mutta niillä on myös velvollisuus valvoa, että valtion hankintatoimi toteutetaan oikein. Erityisesti ministeriöt vastaavat oman hallinnonalansa hankintatoimen ohjauksesta. Ministeriön vastuulla on varmistaa, että sen alaisuudessa toimivat virastot ja laitokset noudattavat asetettuja hankintastrategioita, ja että ne toteuttavat hankinnat lain ja sääntöjen mukaisesti. Valtion hankintatoimessa on myös tarkkaan määritelty se, mitä strategisia tavoitteita hankinnalla pyritään saavuttamaan. Valtion talousarvio ohjaa hankintointia taloudellisesti ja resurssien käytön tehokkuuden näkökulmasta¹⁸².

Kuntien valvonta jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen valvontaan¹⁸³. Ulkoinen valvonta on riippumatonta ja se sisältää muun muassa tilintarkastuksen, kuntalaisvalvonnan sekä valvontaviranomaisten toiminnan¹⁸⁴. Kuntien sisäinen valvonta puolestaan liittyy organisaation sisäisiin tarkastusjärjestelmiin, joilla varmistetaan toiminnan tehokkuus ja taloudellisuus¹⁸⁵. Kunnan viranomaiset ja johtajat vastaavat sisäisen valvonnan toteutuksesta, ja kuntalain mukaan kunnilla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta¹⁸⁶. Sisäinen tarkastus on osa johtamisjärjestelmää, joka varmistaa, että kunnan hankintatoimi toteutetaan suunnitelmallisesti ja lainmukaisesti¹⁸⁷.

---

¹⁸² HE 108/2016 vp, s.24–25

¹⁸³ HE 108/2016, vp, s. 24–25

¹⁸⁴ HE 108/2016, vp, s. 24–25

¹⁸⁵ Korte, 2011, s. 93–94

¹⁸⁶ HE 108/2016, vp, s. 24–25

¹⁸⁷ Korte, 2011, s. 93–94, HE 108/2016 vp, s. 24–25

3.2 Oikeussuojakeinot

Kun tarkastellaan hankintalainsäädännön tarjoamaa oikeussuojaa, on tärkeää tunnistaa sen menettelypainoitteisuus¹⁸⁸. Osallistuneiden tarjoajien oikeudet ovat menettelyllisiä. Menettelypainoitteisuus viittaa oikeuksien kohdistuvat esimerkiksi tarjouskilpailun rakenteeseen ja soveltuvuusvaatimukseen¹⁸⁹. Hankintalain uudistuksessa vuonna 2016 tunnistettiin, että sääntelyn monikerroksisuus ja tulkinnanvaraisuus sekä muutoksenhaku-menettelyjen epävarmuudet olivat oikeussuojan kannalta ongelmallisia¹⁹⁰. Nykyisen lainsäädännön mukaan hankintayksiköllä tunnistetaan olevan velvollisuuksia oikeussuojan toteutumiseen¹⁹¹. Hankintalainsäädännön menettelypainoitteisuudesta riippumatta on olemassa muuta lainsäädäntöä, jossa turvataan muiden osapuolten oikeuksia¹⁹². Hankintalain uudistuksessa vuonna 2016 pyrittiin vastaamaan oikeussuojan ongelma-kohtiin selkeyttämällä muutoksenhakua¹⁹³.

Ehdokkaiden ja tarjoajien oikeussuoja koostuu valitusoikeudesta¹⁹⁴. Oikeussuojakeinoja ovat hankinta-oikaisuvaatimus ja markkinaoikeusvalitus¹⁹⁵. Oikeussuojakeinojen käytölle on kuitenkin useita laissa määriteltyjä edellytyksiä, joista yksi esimerkki on oikeussuojakeinojen oikea-aikainen käyttö, joka on sidoksissa oikeussuojakeinojen käytöstä määriteltyihin määräaikoihin (Hankintalaki 147 §).

---

¹⁸⁸ Ukkola, 2018, s. 8

¹⁸⁹ Ukkola, 2018, s. 8

¹⁹⁰ TaVM 31/2016 vp, s. 4

¹⁹¹ Ukkola, 2018, s. 8

¹⁹² Ukkola, 2018, s. 8

¹⁹³ TaVM 31/2016 vp, s. 4

¹⁹⁴ Ukkola, 2018, s. 6

¹⁹⁵ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 139

Menettelypainoitteisuudesta johtuen esimerkiksi toteutuneen rakennusurakan asiakkaiden eli käyttäjäkunnan ja tarjouskilpailun ulkopuolelle jääneiden ehdokkaiden oikeussuojaa ei ole hankintalainsäädännössä turvattu lähes lainkaan. Lisäksi menettelypainoitteisuus johtaa siihen, ettei oikeudet kohdistu rakennusurakan sisältöön tai laatuun. Huomion arvoinen seikka on lisäksi se, että menettelypainoitteisuus näkyy myös mahdollisissa sanktioissa. Hankintalainsäädännön menettelypainoitteisuudesta riippumatta on olemassa muuta lainsäädäntöä, jossa turvataan muiden ryhmien oikeuksia.¹⁹⁶

Oikeussuojakeinojen, eli käytännössä katsoen valitusoikeuden, käyttäminen on ehdokkaille ja tarjoajille täysin vapaaehtoista, vaikka hankintayksikön toiminta olisi selkeästi ollut lainvastaista. Tällöin toimittaja voi oman harkintansa perusteella käyttää tai olla käyttämättä joitakin tai kaikkia oikeussuojakeinoja tai muita muutoksenhakekeinoja. Muita muutoksenhakekeinoja on esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle valittaminen. Jos hankintayksikkönä toimii kunta tai muu kunnallinen elin, muutosta voi hakea myös osoittamalla oikaisuvaatimuksen hankintayksikölle kuntalakiin perustuen.¹⁹⁷

Hankintalainsäädäntö kohdistuu pääsääntöisesti vain hankintojen menettelyllisiin osiin¹⁹⁸. Menettelyllisillä osilla tarkoitetaan käytännössä esimerkiksi tarjouskilpailuun osallistumiselle asetettuja ehtoja¹⁹⁹. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hankintalainsäädännöllä asetetaan menettelyllisiin seikkoihin liittyviä velvollisuuksia hankintayksikölle ja vastaavia oikeuksia tarjoajille²⁰⁰. Hankintalainsäädännön menettelypainoituksilla on vaikutusta siihen, keistä oikeussuojajärjestelmän asianosaispiiri koostuu²⁰¹. Hankintayksikkö ei kuitenkaan saa hankaloittaa tai estää oikeussuojan saatavuutta esimerkiksi hankinnan keskeyttämisellä²⁰².

---

¹⁹⁶ Ukkola, 2018, s. 5–6, 8

¹⁹⁷ Karinkanta & Lahtinen., 2017, s. 138

¹⁹⁸ Ukkola, 2018, s. 6

¹⁹⁹ Ukkola, 2018, s. 6

²⁰⁰ Ukkola, 2018, s. 6

²⁰¹ Ukkola, 2018, s. 6

²⁰² Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

Kun yritys on ottanut selvää omasta asianosaisuudestaan, valinnut käyttämänsä oikeussuojakeinot, huolehtinut oikeussuojakeinojen sisältövaatimuksista ja määräajoista, yrityksen on lisäksi tärkeää ottaa huomioon oikeussuojakeinoihin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden²⁰³. Oikeussuojakeinojen käytössä on tärkeää kartoittaa oman asianosaisuuden lisäksi muut asianosaiset, koska muille asianosaisille tulee viipymättä ilmoittaa oikeussuojakeinojen kuten hankintaoikaisuvaatimuksen käytöstä²⁰⁴.

Hankintalainsäädännössä ei ole erikseen säädetty asianosaisuudesta, koska tarve muutoksen haulle määrittynyt oikeudellisen intressin kautta²⁰⁵. Kuntalaissa ja hallintolaissa on säädetty asianosaisuudesta yksiselitteisemmässä muodossa (Kuntalaki 137 §, hallintolaki 11 §). Kuntalain asianosaisuutta koskevasta määritelmästä on hyötyä, jos julkisen rakennusurakan hankintayksikkönä toimii kunta tai jokin muu kunnallinen toimielin²⁰⁶. Kuntalain mukaan asianosaisuus koskettaa sitä tahoja, johon päätöksellä on vaikutusta (Kuntalaki 137 §). Myös se, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätöksellä on välittömiä vaikutuksia, on oikeutettu oikaisuvaatimuksen tai kunnallisvalituksen tekemiseen (Kuntalaki 137 §).

Kuntalain kaltaisesti hallintolaissa on säädetty asianosaisuus tarkalleen ottaen sille, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuuteen päätös vaikuttaa (Hallintolaki 11 §). Hankinta-asiat ovat myös hallintoasioita, joten asianosaisuusasemaa arvioitaessa on otettava huomioon hankintalainsäädännön muutoksenhakuoikeudesta säädettyjen seikkojen lisäksi hallintolain säädökset²⁰⁷.

---

²⁰³ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 146

²⁰⁴ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 146

²⁰⁵ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

²⁰⁶ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

²⁰⁷ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

Julkisissa rakennusurakoissa oikeussuoja jakautuu kahteen tasoon, mikä erottaa ne muista julkisista hankinnoista²⁰⁸. Hankintamenettelyä koskevista kysymyksistä, kuten tarjoajien syrjimättömässä ja tasapuolisessa kohtelussa, toimivaltainen tuomioistuin on hankintalain mukaisesti markkinaoikeus (Hankintalaki 146 §). Sen sijaan itse rakennushankkeen aineellista sisältöä, kuten teknisiä vaatimuksia tai rakennuslupia, arvioidaan erikseen aineellisen lainsäädännön, esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999), säännösten perusteella²⁰⁹. Tämä tuo mukanaan kaksitasoisen oikeussuojajärjestelmän, joka edellyttää oikeudellista tarkkuutta sekä hankintamenettelyssä että rakennusalan substanssilainsäädännön soveltamisessa²¹⁰.

3.2.1 Hankintaoikaisuvaatimus

Tuomioistuimen ulkopuolinen itseoikaisu järjestelmä, hankintaoikaisu, otettiin käyttöön vuonna 2010²¹¹. Hankintalain 132 §:ssä säädetyn mukaan hankintaoikaisu, joka käynnistyy joko yrityksen tai hankintayksikön aloitteesta, ei ole varsinaisesti muutoksenhakua (Hankintalaki 132 §). Hankintaoikaisu muistuttaa hallintolain (434/2003) mukaisesta asiavirheen korjaamisesta, jossa viranomainen poistaa virheellisen päätöksensä ja tekee asiassa uuden päätöksen (Hankintalaki 132 §, hallintolaki 50 §). Vuonna 2021 julkaistussa julkisten hankintojen oikeudenkäyntien tehostamista koskevassa selvityksessä korostetaan hankintaoikaisuun merkitystä hankintamenettelyssä tapahtuneiden selvien virheiden korjaamisessa²¹².

---

²⁰⁸ Ukkola, 2018, s. 8

²⁰⁹ Ukkola, 2018, s. 8

²¹⁰ Ukkola, 2018, s. 8

²¹¹ Halonen & muut, 2023, s. 390

²¹² Halonen & muut, 2023, s. 390

Asianosaiseksi katsottu taho voi hakea hankintapäätökseen muutosta tekemällä hankintaoikaisuvaatimuksen hankintayksikölle, mikäli asianosainen katsoo, että ratkaisussa on menetelty virheellisesti tai puutteellisesti²¹³. Hankintayksikkö voi myös ilman hankintaoikaisuvaatimuksen vireille tuloa tehdä hankintaoikaisun huomattuaan päätöksessä virheen (Hankintalaki 132 §, 133 §). Hankintayksikkö ei kuitenkaan ole velvollinen tekemään päätökseen muutosta hankintaoikaisuvaatimuksen perusteella²¹⁴.

Hankintaoikaisun tekemistä ei estä se, jos valitus markkinaoikeuteen on vireillä (Hankintalaki 133 §). Hankintaoikaisuvaatimuksen ja markkinaoikeusvalituksen määräajat ovat 14 päivää ja määräajan laskeminen alkaa siitä, kun hankintapäätös on annettu tiedoksi²¹⁵. Tiedoksiantamisajankohdaksi katsotaan sähköistä viestintää käytettäessä viestin lähettämispäivämäärä ja kirjepostia käytettäessä seitsemän päivää lähettämisestä. Pyhäpäiviä ja lauantaita ei lasketa määräpäiviin mukaan²¹⁶.

Hankintapäätös saa lainvoiman, jos siitä ei ilmene hankintaoikaisuvaatimusta määräajan kuluessa²¹⁷. Hankintapäätös voidaan laittaa täytäntöön hankintasopimuksella vasta määräajan kuluttua, joten pelkkä hankintapäätös ei muodosta hankintasopimusta²¹⁸.

Markkinaoikeuden päätöksessä MAO:400/19 todetaan, että hankintapäätöksen täytäntöönpano voidaan toteuttaa vasta, kun mahdolliset oikaisuvaatimukset on käsitelty ja määräaika niiden tekemiselle on päättynyt. Tässä tapauksessa hankintasopimus oli allekirjoitettu, mutta valittajat eivät olleet tehneet hankintaoikaisuvaatimusta, joten hankintapäätös oli saanut lainvoiman ja täytäntöönpano oli mahdollista.²¹⁹

---

²¹³ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 140–141

²¹⁴ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 140–141

²¹⁵ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 139

²¹⁶ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 139

²¹⁷ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

²¹⁸ Voutilainen & Määttä, 2023, s. 354

²¹⁹ MAO:400/19

Joskus saattaa tapahtua myös niin, että samasta hankintamenettelystä tehdään useampia hankintaoikaisuvaatimuksia. Ratkaisussa KHO:2357/2014 hankintayksikkö oli kahdella erillisellä päätöksellä hyväksynyt kahden tarjoajan tekemät hankintaoikaisuvaatimukset ja päättänyt keskeyttää hankintamenettelyn. Toisessa hankintaoikaisuvaatimuksessa väitettiin, että tarjoaja oli suljettu virheellisesti tarjouskilpailusta, ja toisessa vaatimuksessa väitettiin, että voittaneen tarjoajan tarjous oli tarjouspyynnön vastainen. Hankintayksikkö oli viitannut ratkaisunsa perusteluina näissä vaatimuksissa esitettyihin perusteisiin.²²⁰

Korkein hallinto-oikeus totesi, että koska molemmat hankintaoikaisuvaatimukset koskivat samaa hankintaa ja samaa asiaa, ne olisi tullut käsitellä yhdessä ja ratkaista yhdellä päätöksellä. Lisäksi hankintayksikön olisi tullut esittää riittävät perustelut sille, miksi oikaisuvaatimukset oli hyväksytyt ja miksi hankintamenettely oli keskeytetty. KHO:n mukaan hankintayksikkö toimi hankintalain vastaisesti, koska se ei noudattanut oikaisuvaatimusten käsittelyä ja perusteluja koskevia sääntöjä.²²¹

Hankintayksiköllä on mahdollisuus tehdä hankintaoikaisu myös oma-aloitteisesti, jos se huomaa päätöksessä virheen. Hankintaoikaisuvaatimuksen vireille tulo ei kuitenkaan velvoita hankintayksikköä muuttamaan tehtyä päätöstä. Oikaisumenettely voidaan suorittaa, vaikka asiasta olisi vireillä valitus markkinaoikeudessa. Hankintaoikaisuvaatimuksen ja markkinaoikeusvalituksen määräajat ovat 14 päivää, ja määräajan laskeminen alkaa hankintapäätöksen tiedoksiannosta. Sähköisen tiedoksiannon osalta viestin lähettämispäivämäärä katsotaan tiedoksiantopäiväksi, kun taas kirjepostin tiedoksianto oletetaan tapahtuvan seitsemän päivän kuluessa lähettämisestä. Pyhäpäiviä ja lauantaita ei lasketa mukaan määräaikaan. (Hankintalaki 147 §)

---

²²⁰ KHO:2357/2014

²²¹ KHO:2357/2014

Markkinaoikeuden ratkaisut korostavat hankintaoikaisuvaatimusten käsittelyn aikarajojen merkitystä. Ratkaisussa MAO:287/12 hankintaoikaisuvaatimus jätettiin tutkimatta, koska se tehtiin myöhässä. Sähköisen tiedoksiannon osalta lähetyspäivä katsottiin tiedoksiantopäiväksi, eikä valittaja pystynyt osoittamaan teknistä virhettä, joka olisi estänyt tiedonsaannin. Koska oikaisu- ja valitusprosessin määräaikoja ei noudatettu, myös markkinaoikeusvalitus jätettiin tutkimatta.²²²

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:293/2024 valitusasiaa ei otettu käsittelyyn, koska asia oli ratkaistu hankintayksikön toimesta hankintaoikaisun perusteella. Tapauksessa Fingrid Oyj teki hankintaoikaisun korjatakseen tarjousvertailussa tapahtuneen virheen. Hankintaoikaisu palautti asian tarjousvertailuvaiheeseen, ja markkinaoikeus totesi, ettei valittajalla ollut enää oikeussuojan tarvetta, koska virhe oli oikaistu. Tämä korostaa hankintaoikaisumenettelyn roolia tehokkaana oikeussuojakeinona, joka voi estää pitkittyneitä oikeusprosesseja.²²³

Hankintaoikaisumenettely tarjoaa hankintayksiköille mahdollisuuden korjata virheensä ennen kuin asia etenee markkinaoikeuteen. Lain esitöissä korostetaan hankintaoikaisumenettelyn merkitystä joustavana ja kustannustehokkaana oikeussuojakeinona. Esitöissä todetaan, että hankintaoikaisumenettelyn tavoitteena on tarjota nopea ja hallinnollisesti kevyt tapa korjata virheitä hankintamenettelyissä. Menettelyn onnistuminen edellyttää kuitenkin asianmukaista perustelua ja viivytyksetöntä käsittelyä.²²⁴

---

²²² MAO:287/12

²²³ MAO:293/2024

²²⁴ HE 108/2016 vp

3.2.2 Markkinaoikeusvalitus

Vuoden 2010 hankintalainmuutoksen myötä markkinaoikeus sai mahdollisuuden määrätä uusia seuraamuksia tilanteissa, joissa hankintayksikkö on rikkonut lain sääntöjä²²⁵. Tämä muutettiin osaksi EU:n hankintadirektiivin sääntöjen noudattamista ja takaa, että julkisten hankintojen toteutus on lainmukaista ja reilua²²⁶. Markkinaoikeusvalituksen voi tehdä siitä huolimatta, että hankintaoikaisuvaatimus olisi vireillä²²⁷. Markkinaoikeus voi määrätä seuraamuksia, kuten korvauksia niille tarjoajille, jotka ovat kärsineet virheellisistä hankintapäätöksistä, ja tällä tavoin turvataan hankintojen oikeellisuus ja avoimuus²²⁸.

Markkinaoikeusvalituksen voi tehdä asianosainen, eli se, jota asia koskee (Hankintalaki 145 §). Valituksen voi tehdä myös hankintaa rahoittanut taho, kuten valtion tai kunnan viranomainen²²⁹. Tämä oikeus koskee myös suoraanhankintoja, joita ei ole kilpailutettu²³⁰.

Markkinaoikeusvalitus ja hankintaoikaisuvaatimus täydentävät usein toisiaan²³¹. Pitkät käsittelyajat voivat viivästyttää markkinaoikeuden ratkaisua, jolloin hankintaoikaisuvaatimus hankintayksikölle voi tarjota nopeamman tavan ratkaista asia²³². Hankintayksikkö ei ole velvoitettu tekemään hankintaoikaisua, mutta jos se päättää korjata virheen, valittajalla on mahdollisuus peruuttaa markkinaoikeusvalitus²³³. Jos hankintayksikön oikaisu on yhä virheellinen, markkinaoikeusvalitus on edelleen tarpeen²³⁴.

---

²²⁵ Mäkinen, 2010, s. 3-7

²²⁶ HE 108/2016 vp

²²⁷ Parkkari, 2024, s. 401

²²⁸ HE 108/2016 vp

²²⁹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³⁰ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³¹ Eskola & muut, 2017, s. 600, Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³² Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³³ Parkkari, 2024, s. 401

²³⁴ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

Markkinaoikeusvalituksen määräaika on 14 päivää (Hankintalaki 149 §). Poikkeustapauksissa, kuten tilanteissa, joissa päätös on annettu tiedoksi puutteellisesti, määräaika voi olla jopa 6 kuukautta (Hankintalaki 147 §). Toimittajan ei kuitenkaan kannata luottaa siihen, että markkinaoikeus katsoisi tiedoksiannon riittävän puutteelliseksi, jotta se oikeuttaisi kuuden kuukauden valitusoikeuden²³⁵. Tällöin on turvallisinta noudattaa aina mahdollisuuksien mukaan 14 päivän määräaika ja tehdä yhtä aikaa sekä markkinaoikeusvalitus että hankintaoikaisuvaatimus²³⁶. Valituksen tulee täyttää tietyt sisältövaatimukset ja siinä on mainittava muutoksenhaun kohde sekä sen perusteet²³⁷. Lisäksi valituksessa tulee esittää valittajan yhteystiedot, allekirjoitus ja muut valituksen käsittelyyn tarvittavat tiedot (Hankintalaki 149 §).

Markkinaoikeus ei ota asiaa käsittelyyn, jos valitus saapuu myöhässä. Kulut hylätyistä valituksista jäävät valittajan vastuulle, mikäli markkinaoikeus ei erikseen muuta päätä²³⁸. Tästä markkinaoikeus linjaa esimerkiksi ratkaisussaan MAO:196/19. Markkinaoikeuden ratkaisussa käsiteltiin hankintapäätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta, jossa valittaja vaati hankintapäätöksen kumoamista, koska voittajan tarjous ei ollut tarjouspyynnön mukainen.²³⁹

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:196/19 käsiteltiin valitusta, jossa valittaja väitti, että tarjouskilpailun voittanut tarjous ei ollut tarjouspyynnön mukainen. Valittajan mukaan voittajan hyötyneliöiden määrä poikkesi tarjouspyynnön vaatimuksesta 15 %, ja tämä poikkeama olisi vaikuttanut laatuasteisiin, joita oli käytetty tarjousvertailussa. Hankintayksikkö puolusti hankintapäätöstään myöhästyneenä valituksena ja katsoi, että hyötyneliöiden poikkeama jäi tarjouspyynnön salliman 15 %:n rajan sisälle. Hankintayksikkö teki myös oikaisupäätöksen, jossa poikkeama otettiin huomioon. Markkinaoikeus totesi, että valitus oli myöhässä, koska se oli tehty määräajan jälkeen. Lisäksi se katsoi, että hyötyneliöiden poikkeama pysyi tarjouspyynnön sallimassa 15 %:n rajassa, eikä hankintapäätöksen kumoamiseen ollut perusteita. Valitus hylättiin.²⁴⁰

---

²³⁵ Eskola & muut, 2017, s. 600–605

²³⁶ Eskola & muut, 2017, s. 600–601, Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³⁷ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 145

²³⁸ Eskola & muut, 2017, s. 594

²³⁹ MAO:196/19

²⁴⁰ MAO:196/19

Markkinaoikeuteen saapui vuonna 2023 556 ratkaistavaa asiaa, joista 313 koski hankinta-asioita. Hankinta-asiat on tilastoitu yhteen siten, ettei markkinaoikeuden julkaisemasta tilastosta käy ilmi, mikä osuus saapuneista hankinta-asioista käsittelee julkista rakennusurakkaa²⁴¹. Markkinaoikeus ei tarkenna asiaa lähettämällään tietopyynnöllä, koska rakennusurakoita käsitteleviä asioita ei tilastoida erikseen vaan ne kuuluvat hankinta-asioiden kokonaisuuteen²⁴². Markkinaoikeuden antamat ratkaisut ovat saatavilla verkossa, ja niistä käy tapauskohtaisesti ilmi hankinnan ala²⁴³.

Markkinaoikeus totesi ratkaisussaan MAO:190/2024, että hankintayksiköllä on harkintavaltaa soveltuvuusvaatimusten arvioinnissa, mutta sen on toimittava tasapuolisesti ja avoimesti. Oikeuskäytännön mukaan hankintayksiköllä on oikeus luottaa tarjoajan antamiin tietoihin, ellei ole perusteltua syytä epäillä niitä. Tässä tapauksessa voittaneen tarjoajan esittämät liiketoimintakauppaa koskevat selvitykset olivat ristiriitaisia, eikä hankintayksikkö ollut tarkastanut niitä riittävästi ennen päätöksentekoa.²⁴⁴

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO :190/2024 valittaja vaati voittaneen tarjouksen kumoamista, koska voittaja ei täyttänyt tarjouspyynnön referenssi- ja pätevyysvaatimuksia. Hankintayksikkö oli ensin valinnut voittajan, mutta sulki sen tarjouskilpailusta, koska referenssikohteen pinta-ala ei täyttänyt vaatimuksia. Voittaja teki hankintaoikaisuvaatimuksen, ja hankintayksikkö hyväksyi sen tarjouksen uudelleen. Markkinaoikeus totesi, että tarjouspyynnön referenssivaatimukset eivät olleet selkeitä, mikä antoi hankintayksikölle laajan harkintavallan. Tämän vuoksi markkinaoikeus kumosi hankintayksikön päätökset, kielsi sopimuksen tekemisen ja velvoitti järjestämään uuden kilpailutuksen. Hankintayksikkö veloitettiin korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut, mutta voittajan ja hankintayksikön korvausvaatimukset hylättiin.²⁴⁵

Markkinaoikeus kykenee arvioimaan myös hankintayksikön perusteluja, jotka johtavat tarjouksen hylkäämiseen poikkeuksellisen alhaisena. Markkinaoikeuden ratkaisu MAO:31/2023 sisälsi poikkeuksellisen alhaista hintaa koskevan valituksen.²⁴⁶

---

²⁴¹ Markkinaoikeus, 2023

²⁴² Tietopyyntö markkinaoikeudelle

²⁴³ Tietopyyntö markkinaoikeudelle

²⁴⁴ MAO:191/2024

²⁴⁵ MAO:191/2024

²⁴⁶ MAO:31/2023

Markkinaoikeus katsoi ratkaisussa MAO:31/2023, että hankintayksikkö ei ollut esittänyt riittäviä perusteluja valittajan tarjouksen hylkäämiselle. Tapauksessa valittaja vaati hankintapäätöksen kumoamista, koska valittajan tarjous oli hylätty poikkeuksellisen alhaisena. Hankintayksikön perustelujen mukaan valittajan tarjous olisi voinut johtaa riskialttiiseen tilanteeseen, jossa hankinnan toteuttaminen olisi voinut olla mahdotonta tai taloudellisesti epätarkoituksenmukaista. Markkinaoikeus ei pitänyt tätä perustelua riittävänä, koska valittajan tarjous ei poikennut merkittävästi voittaneen tarjoajan hinnasta ja valittajan esittämät selvitykset olivat pääosin luotettavia. Hankintayksikkö määrättiin maksamaan valittajalle hyvitysmaksu.²⁴⁷

Toisaalta markkinaoikeusvalituksilla voidaan vaikuttaa myös siihen, kun tarjouspyynnössä esiintyy merkittäviä virheitä ja vertailu on suoritettu huolimattomasti²⁴⁸. Markkinaoikeus linjaa tästä muun muassa EU-hankintaa koskevassa ratkaisussa MAO:543/19²⁴⁹. Jopa uhkasakon määrääminen voi tulla kyseeseen tämänkaltaisissa tapauksissa²⁵⁰.

Markkinaoikeuden ratkaisu MAO:543/19 johti hankintapäätöksen kumoamiseen. Valittajan mukaan hankintayksikkö oli suorittanut tarjouskilpailuun kuuluvan vertailuvaiheen virheellisesti. Valituksesta kävi ilmi, että valittajan mukaan päätös tuli kumota ja uusi tarjouskilpailu järjestää. Lisäksi valittaja pyysi oikeudenkäyntikulujensa ja markkinaoikeuden maksun korvauksia. Valituksen mukaan hankintayksikkö oli valinnut kalleimman tarjouksen, vaikka valittajan tarjous oli halvin. Myös hankintayksikön arviointitulokossa oli virheitä, kuten väärä voittajan nimi ja virheellinen arvonlisäverokanta. Valittaja katsoi, että tarjouksia ei ole arvioitu oikeudenmukaisesti ja että voittanut tarjous ei eronnut merkittävästi yrityksen tarjouksesta laadultaan, joten edullisempi tarjous olisi tullut valita. Hankintayksikön mukaan valitus tulisi jättää tutkimatta tai hylätä, koska valittaja ei ollut hankintayksikön mielestä noudattanut valitusoikeuteen kuuluvia määräaikoja. Vastaselityksessä valittaja kuitenkin kumosi tämän väitteen. Markkinaoikeus ratkaisi asian valittajan hyväksi. Markkinaoikeus kumosi hankintapäätöksen ja kielsi hankintasopimuksen tekemisen tai täytäntöönpanon uhkasakon uhalla. Päätöksen mukaan hankintamenettelyssä oli tapahtunut virhe, joka edellytti uuden tarjouskilpailun järjestämistä.²⁵¹

---

²⁴⁷ MAO:31/2023

²⁴⁸ Eskola & muut, 2017, s. 600–605

²⁴⁹ MAO:543/19

²⁵⁰ MAO:543/19

²⁵¹ MAO:543/19

Hankintailmoitusten ja tarjouspyyntöjen huolellinen muodostaminen korostuu julkisten hankintojen kilpailuttamisen yhtenä tärkeimpänä kulmakivenä²⁵². Markkinaoikeus on korostanut hankintayksiköiden velvollisuutta huolellisuuteen tarjouspyynnön muotoilussa ratkaisulla MAO:95/19²⁵³.

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:95/19 valittajan mukaan hankintayksikkö oli toiminut virheellisesti tarjouskilpailussa sulkiessaan valittajan sen ulkopuolelle. Hankintayksikkö sulki valittajan tarjouskilpailusta, koska se koki, ettei valittaja täyttänyt asetettuja luottokelpoisuus- ja liikevaihtovaatimuksia. Valittaja puolestaan vahvisti täyttäneensä vaatimukset toimittamallaan asiakirjoilla, mutta hankintayksikkö hyväksyi vain Suomen Asiakastieto Oy:n raportit. Markkinaoikeus katsoi, että hankintayksikkö oli virheellisesti sulkenut valittajan, sillä hankintailmoituksessa ei ollut vaadittu nimenomaisesti Suomen Asiakastieto Oy:n raportteja. Valittajan toimittamat Bisnode Finland Oy:n lausunnot ja tilinpäätöstiedot täyttivät vaatimukset. Markkinaoikeus määräsi hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksua valittajalle ja korvaamaan tämän oikeudenkäyntikulut, mutta hankintayksikön vaatimus omien kulujensa korvauksesta hylättiin.²⁵⁴

3.3 Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltuudet

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) toimii julkisten hankintojen valvontaviranomaisena hankintalain nojalla (Hankintalaki 139 §). Lain 139 §:n mukaisesti virastolla on oikeus ryhtyä toimenpiteisiin tilanteissa, joissa hankintayksikön menettely on ollut hankintäsäännösten vastaista (Hankintalaki 139 §). Toimenpiteet voivat olla luonteeltaan hallinnollisia (esim. ohjaus, huomautus) tai oikeudellisia, kuten kieltopäätökset ja seuraamusesitykset markkinaoikeudelle (Hankintalaki 141 §). Jälkimmäiset ovat mahdollisia vain tilanteissa, joissa on kyse laittomasta suorahankinnasta (Hankintalaki 141 §).

---

²⁵² Eskola & muut, 2017, s. 484–485

²⁵³ MAO:95/19

²⁵⁴ MAO:95/19

Hankintalain 1 §:ssä säädetty kilpailuttamisvelvoite koskee kaikkia hankintayksiköitä silloin, kun hankinnan arvo ylittää kansalliset kynnyksarvot (Hankintalaki 1 §). Kilpailuttamatta jättäminen merkitsee olennaista sääntörikkomusta, johon KKV:llä on toimivalta puuttua²⁵⁵. Lisäksi valvonta voi kohdistua muun muassa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden loukkauksiin (Hankintalaki 3 §), virheellisiin soveltuvuusvaatimuksiin tai lainvastaisiin valintaperusteisiin²⁵⁶.

Valvontatoimivallan käyttämisessä KKV:llä on laaja harkintavalta. Lain esitöiden mukaan valvonnan kohdentamisen lähtökohtana on tapauskohtainen arvio rikkomuksen vakavuudesta, vaikutuksista ja toistuvuudesta²⁵⁷. Erityisesti resurssisyistä KKV ohjaa valvontatoimintansa vakavimpiin ja markkinoiden toimivuuden kannalta merkityksellisimpiin rikkomuksiin²⁵⁸.

Hankintalain 139 §:n mukaan kuka tahansa voi tehdä KKV:lle ilmoituksen epäilystä sääntörikkomuksesta (Hankintalaki 139 §)²⁵⁹. Käytännössä suurin osa ilmoituksista tulee yrityksiltä, joiden juridinen ymmärrys hankintalainsäädännöstä on rajallinen²⁶⁰. Tällaiset ilmoitukset perustuvat usein enemmän subjektiiviseen tyytymättömyyteen kuin oikeudellisesti perusteltuihin väitteisiin, mikä rajoittaa niiden käsittelykelpoisuutta²⁶¹.

Hallinnollinen ohjaus on valvonnan ensisijainen keino niissä tapauksissa, joissa lain rikkominen ei muodosta suorahankintaa. Se voi ilmetä neuvontana, tiedonantona tai kirjallisena huomautuksena²⁶². Vaikka ohjaus ei ole oikeudellisesti sitovaa, sen tarkoituksena on ohjata hankintayksikön tulevaa toimintaa lainmukaiseksi.

---

²⁵⁵ Taurula, 2017, s. 122

²⁵⁶ Taurula, 2017, s. 107

²⁵⁷ HE 108/2016 vp, s. 222–223

²⁵⁸ Eskola & muut, 2017, s. 593–596

²⁵⁹ Ukkola, 2019, s. 6

²⁶⁰ Taurula, 2017, s. 110–111

²⁶¹ Taurula, 2017, s. 110–111

²⁶² Ukkola, 2019, s. 6–7

Koska KKV:n toimivalta keskittyy erityisesti suoraankintoihin ja vakaviin sääntörikkomuksiin, yksittäisten toimenpiteiden käsittely ei ole automaattista²⁶³. Tämän vuoksi tarjoajan kannalta oikeudellisesti tehokkain tapa kyseenalaistaa hankintayksikön menettely on edelleen markkinaoikeudellinen muutoksenhaku, erityisesti silloin, kun kyse ei ole suoraankinnasta²⁶⁴.

Seuraavaksi esittelen muutamia KKV:n ratkaisun, joissa KKV on käyttänyt toimivaltuuttaan. Ensimmäinen esimerkeistä käsittelee tapausta KKV/667/14.00.60/2020, jossa asianmukaista kilpailutusta ei suoritettu lainkaan. Tapaus havainnollistaa, kuinka KKV voi puuttua hankintojen virheisiin ja antaa huomautuksia, mutta myös sen, että virasto voi päättää olla määräämättä rangaistuksia tietyissä tilanteissa.²⁶⁵

KKV:n ratkaisussa KKV/667/14.00.60/2020 Salon kaupunki teki vuosina 2017–2020 rakennusteknisiä hankintoja ilman asianmukaista kilpailutusta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutki asian ja totesi, että kaupungin toiminta oli lainvastaista erityisesti puitejärjestelyn ja optioiden käytön osalta. Puitejärjestely on menettely, jossa hankintayksikkö solmii sopimuksen usean toimittajan kanssa, mutta siinä ei noudatettu hankintalain sääntöjä, eikä optioiden käyttö ollut lain edellyttämällä tavalla päätetty. Lisäksi Salon kaupunki oli tehnyt hankintoja ilman virallista kilpailutusta. Kaupunki puolusti toimintaansa ilmoittamalla, että kilpailutettu puitejärjestely oli ollut käytössä ja että optioita oli käytetty vuonna 2019 ilman erillistä päätöksentekoa. Lisäksi kaupunki kertoi, että hankintoja oli tehty erityisesti sähköpostitse pienhankinnoissa ja kiireellisissä korjaustöissä, joissa resurssipula ja nopea reagointi olivat keskeisiä tekijöitä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi Salon kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä. KKV ei kuitenkaan määrännyt seuraamuksia, vaikka virasto oli todennut, että kaupungin hankintatoiminta ei ollut ollut lainmukaista.²⁶⁶

Toinen KKV:n ratkaisu KKV/858/14.00.60/2021 osoittaa, että KKV puuttuu myös pienempiin hankintayksiköihin ja muistuttaa, että hankintalain noudattaminen ei ole valinnaista, vaikka hankintojen arvo ei ylittäisikään kansallisia kynnyksarvoja.

---

²⁶³ Karinkanta ja Lahtinen, 2017, s. 138

²⁶⁴ Eskola & muut, 2017, s. 600–605

²⁶⁵ KKV/667/14.00.60/2020

²⁶⁶ KKV/667/14.00.60/2020

KKV:n ratkaisussa KKV/858/14.00.60/2021 Utsjoen kunta teki rakennustöiden valvontapalveluja koskevia hankintoja vuosina 2019–2021 ilman asianmukaista kilpailutusta. KKV tarkasteli tilannetta ja totesi, että kunta oli tehnyt suoramarkkinoita ilman hankintalain 40 §:ssä säädettyä perustetta, erityisesti rakennustöiden valvonnan osalta. Kunnan mukaan hankintojen arvo oli alittanut kansalliset kynnyksarvot, mutta KKV ei hyväksynyt tätä perusteena suoramarkkinoita tekemiselle. Kunta puolusti toimintaansa sillä, että rakennustöiden valvonnan tarpeet olivat ennakoimattomia, ja ne liittyivät muun muassa Nuorgamin koulun urakoitsijan konkurssiin, joka aiheutti lisäkustannuksia. Kunta ilmoitti myös, että aiemmissa hankkeissa se oli hoitanut rakennusvalvonnan itse, eikä ollut kilpailuttanut niitä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi Utsjoen kunnalle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä. KKV:n mukaan kunnan olisi tullut kilpailuttaa rakennustöiden valvontapalvelut ja julkaista hankintailmoitus lain edellyttämällä tavalla.²⁶⁷

KKV:n ratkaisukäytäntö osoittaa selvästi sen roolin julkisten hankintojen valvonnassa ja lain noudattamisen varmistamisessa. KKV:n antamat huomautukset ja tarvittaessa seuraamusmaksut heijastavat viraston kykyä puuttua hankintojen lainvastaisuuksiin ja ohjata hankintayksiköitä noudattamaan hankintalainsäädäntöä. KKV:n ratkaisukäytännössä korostuu hankintojen kilpailuttamisveloitteen merkitys ja hankintayksikön velvollisuus noudattaa hankintalakia hankintojen koosta ja kiireellisyydestä riippumatta.

Ratkaisuissa on nähtävissä erityisesti se, että virasto ei hyväksy perusteettomia suoramarkkinoita, vaikka hankintojen arvo olisi alittanut kansalliset kynnyksarvot. Tämä viittaa siihen, että hankintalain noudattaminen ei ole valinnaista, vaan kaikilta hankintayksiköiltä tulee odottaa asianmukaisia kilpailutuksia ja hankintailmoituksia²⁶⁸. KKV:n antamat huomautukset toimivat muistutuksena siitä, että hankintalain noudattamatta jättäminen voi johtaa vakavampiin seuraamuksiin tulevaisuudessa²⁶⁹. KKV:n ratkaisu KKV/868/14.00.60/2023 käsittelee tapausta, jossa hankintayksikkö jätti kymmeniä hankintoja kilpailuttamatta useamman vuoden ajalta, vaikka hankintojen arvo ylitti kansallisen kynnyksarvon²⁷⁰.

---

²⁶⁷ KKV/858/14.00.60/2021

²⁶⁸ Eskola & muut, 2017, s. 484–485

²⁶⁹ Ukkola, 2019, s. 6–7

²⁷⁰ KKV/868/14.00.60/2023

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on tarkastellut Salon Vuokratalot Oy:n vuosina 2021–2023 tekemää rakennusteknisten töiden hankintaa. Hankintoja on tehty suoraan hankintoina 43 eri yritykseltä, ilman hankintailmoituksia tai kirjallisia hankintapäätöksiä. Hankintayksikkö ei ole kilpailuttanut hankintoja, vaikka niiden arvo on ylittänyt kansalliset kynnyksarvot. KKV katsoo, että hankintayksikkö on laiminlyönyt hankintalain 1 §:n mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden eikä suoraan hankintojen perusteet ole lainmukaisia. Salon Vuokratalot Oy on selittänyt, että sen aiempi toimitusjohtaja ja isännöitsijä eivät olleet kilpailuttaneet hankintoja, mutta nykyinen hallitus on alkanut kilpailuttaa hankinnat asianmukaisesti. Vuoden 2023 aikana on käynnistetty rakennusteknisten töiden kilpailutus, ja yhtiön tavoite on kilpailuttaa kaikki mahdolliset palvelut vuoden 2024 aikana. Hankintayksikkö on myös julkaissut kansallisen hankintailmoituksen pienistä rakennusteknisistä korjauksista 1.6.2023. Kilpailu- ja kuluttajavirasto toteaa, että Salon Vuokratalot Oy on rikkonut hankintalain 1 §:n kilpailutusvelvoitetta ja laiminlyönyt lainmukaisen hankintailmoituksen julkaisemisen. KKV antaa Salon Vuokratalot Oy:lle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.²⁷¹

Toistuvat laittomat suoraan hankinnat ovat yleisin KKV:n valvontatoimenpiteiden kohtaama rikkomus²⁷². Edellä kuvattu tapaus tarjoaa konkreettisen esimerkin siitä, miten KKV käyttää valvontavaltuuksiaan suomalaisessa oikeuskäytännössä tilanteessa, jossa hankintayksikkö on systemaattisesti jättänyt noudattamatta hankintalain keskeisiä velvoitteita, erityisesti kilpailuttamisvelvollisuutta²⁷³.

---

²⁷¹ KKV/868/14.00.60/2023

²⁷² Eskola & muut, 2017, s. 593–596

²⁷³ HE 108/2016 vp, s. 41

4 Oikeuden saatavuus ja oikeussuojan toteutumisen takeet

Kansalliselle oikeussuojajärjestelmälle on asetettu vaatimuksia Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6:ssa ja 13:ssa artiklassa²⁷⁴. EU-perusoikeuksien voidaan myös katsoa sisältävän oikeuden päästä tuomioistuimeen, oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeuden tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin²⁷⁵. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6:ssa artiklassa määrätään, että jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, kun kyse on hänen oikeuksistaan, velvollisuuksistaan tai rikossyytteestä häntä vastaan²⁷⁶.

Yksiselitteisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklassa 6 ei kuitenkaan luvata automaattista pääsyä tuomioistuimeen (access to court)²⁷⁷. Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklassa 13 taas määrätään, että jokaisella, jonka sopimuksessa turvattuja oikeuksia on rikottu, on oikeus saada tehokas oikeussuojakeino kansalliselta viranomaiselta, riippumatta siitä, onko loukkaaja viranomainen²⁷⁸. Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyvässä tarkastelussa on mahdollista erottaa tuomioistuimeen pääsy (access to court) ja oikeuden saatavuus (access to justice) toisistaan²⁷⁹. Vaikka oikeuden saatavuuden määrittelyyn löytyy useita näkemyksiä ja lisäksi vaihtelevaa terminologiaa, sen ydinajatus on vastata siihen, miten oikeuteen tulisi päästä ja millaista oikeutta sen seurauksena tulisi vastaanottaa²⁸⁰.

---

²⁷⁴ Euroopan ihmisoikeussopimus, 1950, art. 6, 13

²⁷⁵ Nenonen, 2012, s. 68

²⁷⁶ Euroopan ihmisoikeussopimus, 1950, art. 6

²⁷⁷ Suviranta, 2002, s. 926

²⁷⁸ Euroopan ihmisoikeussopimus, 1950, art. 13

²⁷⁹ Ervo, 2000, s. 1088

²⁸⁰ Ervasti, 2011, s. 351

Suomen perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä (Perustuslaki 21 §). Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellyttää muun muassa julkisuutta, kuulemista, perusteltuja päätöksiä ja mahdollisuutta muutoksenhakuun²⁸¹. Se johtaa siihen, että oikeuden saatavuuden on oltava käytännössä toteutuvaa, ei pelkästään muodollista²⁸². Esteenä voi olla esimerkiksi korkeat oikeudenkäyntikustannukset²⁸³. Oikeudenkäynnin tulee olla varma, luotettava, nopea ja kohtuuhintainen²⁸⁴. Eurooppalainen oikeusyhteistyö pyrkii edistämään tehokasta ja saavutettavaa oikeudenkäyntiä yli valtiörajojen²⁸⁵.

Suomalaisten kokemuksista tuomioistuimeen pääsystä (access to court) on vain vähäisesti tutkimustietoa²⁸⁶. Suomessa julkisen vallan rooli on aktiivinen oikeusturvan toteuttajana, mikä heijastuu erityisesti tuomioistuinten ja hallinnollisten viranomaisten tiiviissä vuorovaikutuksessa²⁸⁷. Käsitys tuomioistuimeen pääsystä sisältyy teoreettisella tasolla Access to justice-tutkimusperinteeseen²⁸⁸.

---

²⁸¹ Raitio, 2003, s. 429

²⁸² Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 176

²⁸³ Ervo, 2000, s. 1088

²⁸⁴ Raitio, 2003, s. 429

²⁸⁵ Ervasti, 2011, s. 355,

²⁸⁶ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 175

²⁸⁷ Hakkarainen & Koulu, 2023, s. 21

²⁸⁸ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 176

Oikeuden saatavuus (Access to justice) fundamentaalisen oikeutena on noussut modernin oikeuden valokeilaan²⁸⁹. Suomalaisessa prosessioikeudellisessa keskustelussa vähitellen tunnistettu oikeuden saatavuuteen liittyvä tutkimussuunta (Access to justice) tarjoaa kolme lähestymistapaa sosiologisten, poliittisten ja psykologisten analyysien hyödyntämiseen oikeustieteelliseen tutkimukseen oikeuteen pääsystä²⁹⁰. Nämä kolme lähestymistapaa ovat prosessuaalinen, reaktiivinen ja tuloksellinen oikeuden saatavuus²⁹¹. Oikeussuojajärjestelmän kehittäminen Euroopassa johtuu perusoikeuksien korostumisesta empiirisessä tutkimuksessa ja siten myös Access to justice-tutkimussuunnan merkitys oikeussuojajärjestelmän tulevaisuudelle on nostanut arvoaan²⁹².

Käytännössä oikeuden saatavuuden turvaaminen edellyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja ja menettelytakeita, kuten oikeutta tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja käyttää oikeudellista apua²⁹³. Muodollinen oikeussuoja ei yksin riitä, jos kustannukset, viiveet tai hallinnolliset esteet muodostavat kynnyksen tosiasialliselle oikeussuojalle²⁹⁴. Näin ollen access to justice -ajattelu korostaa siirtymää muodollisista takeista kohti käytännöllistä saavutettavuutta²⁹⁵.

---

²⁸⁹ Ervasti, 2011, s. 350

²⁹⁰ Ervasti, 2011, s. 347–349

²⁹¹ Ervasti, 2011, s. 347–349

²⁹² Ervasti, 2011, s. 352

²⁹³ Ervasti, 2011, s. 353

²⁹⁴ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 176

²⁹⁵ Ervasti, 2011, s. 353

Tuomioistuimeen pääsy puolestaan tarkoittaa oikeuden saatavuuden näkökulmaa nimenomaan tuomioistuin käsittelyn varmuuteen, riippumattomuuteen ja laillisuuteen²⁹⁶. Tuomioistuimilla on keskeinen rooli oikeusturvan antajina, ja niiden tulee tarjota reilu oikeudenkäynti, joka täyttää sekä kansalliset että kansainväliset vaatimukset²⁹⁷. Laura Ervon näkemyksen mukaan oikeuden saatavuus edellyttää ensisijaisesti tuomioistuimeen pääsyä, joten jos tuomioistuin käsittely on vaikeasti saavutettavissa, hidasta tai liian kallista, vaarantuu perusoikeuksien toteutuminen käytännössä²⁹⁸. Näin ollen oikeuden saatavuus, ja siten siihen kytkeytyvä tuomioistuimeen pääsy, eivät ole vain prosessuaalisia kysymyksiä, vaan liittyvät myös aineellisen oikeuden toteutumisen edellytyksiin ja kansalaisten tosiasialliseen mahdollisuuteen puolustaa oikeuksiaan tehokkaasti²⁹⁹.

Oikeusturvan saanti voidaan jakaa teoreettisesti ennakollisiin ja jälkikäteisiin oikeusturvatakeisiin. Ennakolliset ja jälkikäteiset oikeusturvatakeet julkisissa hankinnoissa ilmenevät eri tavoin sen mukaan, missä vaiheessa ne turvaavat yksityisen oikeuksia suhteessa viranomaistoimintaan. Ennakollinen oikeusturva kytkeytyy hallinnon lainalaisuuden ja perusoikeussäätelyn vaatimukseen, joiden perusteella yksityisten oikeuksien ja velvollisuuksien tulee ilmetä lainsäädännöstä selkeästi ja ennakoitavasti. Tähän liittyy myös vaatimus hallintomenettelyjen yhdenmukaisuudesta ja asianmukaisuudesta. Hankintalain menettelypainotteisuus ilmenee erityisesti tarjoajien kuulemisesta, päätösten perustelemista ja avoimuutta koskevissa säännöksissä, jotka tukevat oikeusturvan toteutumista jo ennen päätöksentekoa. Myös viranomaistoiminnan julkisuutta koskeva sääntely kuuluu tähän kokonaisuuteen, sillä se mahdollistaa päätöksenteon valvonnan ja tuo esiin hallinnon läpinäkyvyyden vaatimuksen.³⁰⁰

---

²⁹⁶ Ervasti, 2011, s. 348

²⁹⁷ Ervo, 2000, s. 1087–1088

²⁹⁸ Ervo, 2000, s. 1087–1088

²⁹⁹ Raitio, 2003, s. 429–230

³⁰⁰ Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

Jälkikäteinen oikeusturva konkretisoituu erityisesti hallintolainkäytössä, jossa päätökset voidaan saattaa muutoksenhakuasteen arvioitavaksi³⁰¹. Julkisissa hankinnoissa tämä merkitsee käytännössä oikeutta viedä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, mikä on keskeinen keino turvata tarjoajien oikeudet suhteessa hankintayksikköön³⁰². Vaikka kyseessä on oikeussuojakeino, joka tulee ajankohtaiseksi vasta päätöksenteon jälkeen, sen tehokkuus, nopeus ja saavutettavuus määrittävät oikeuden saatavuuden toteutumista³⁰³. Kilpailuasioiden käsittelyssä voidaan joissain tapauksissa pitää tuomioistuinta osana ennakkollista oikeusturvaa, mikäli kysymys on esimerkiksi viranomaisen esityksestä ennen seuraamuksen määräämistä³⁰⁴. Tällöin oikeudenkäynti ei ole pelkkä jälkikäteinen korjauskeino, vaan osa oikeusturvan ennakoivaa rakennetta. Näin ollen molemmat oikeusturvatasot – ennakkollinen ja jälkikäteinen – ovat keskeisiä oikeuden saatavuuden toteutumisessa julkisia hankintoja koskevissa prosesseissa³⁰⁵.

Oikeudensaantimahdollisuuksiin sisältyy koettu menettelyllinen oikeuden saanti³⁰⁶. Myös luottamus oikeuslaitokseen liittyy oleellisesti oikeudensaantimahdollisuuksien ymmärrykseen³⁰⁷. Laaja suhtautuminen oikeusjärjestelmään ja toisaalta yksilön suhtautuminen yksittäisiin oikeuden päätöksiin juontuvat näiden kahden toteutumisen luonteesta³⁰⁸.

Koettu oikeudenmukaisuus on fundamentaalinen käsite, jota on pyritty käsittelemään menettelyn ja lopputuloksen osalta erillisenä empiirisessä tutkimuksessa³⁰⁹. Perinteinen oikeustiede on käsitellyt oikeudenmukaisuutta objektiivisin ja muodollisin kriteerein, kun taas oikeussosiologinen tutkimus lähestyy aihetta enemmän yksilön subjektiivisen kokemuksen kautta³¹⁰.

---

³⁰¹ Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

³⁰² Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

³⁰³ Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

³⁰⁴ Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

³⁰⁵ Siitari-Vanne, 2003, s. 48–50

³⁰⁶ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177

³⁰⁷ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177

³⁰⁸ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177

³⁰⁹ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177

³¹⁰ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177-178

Oikeuden saatavuuden toteutuminen julkisissa hankinnoissa edellyttää paitsi toimivia muutoksenhakukeinoja myös lainsäädännöllistä ja institutionaalista sitoutumista oikeusturvan takaamiseen³¹¹. Tämä ulottuvuus näkyy myös kansallisessa lainsäädäntövalmistelussa, vaikka termi *oikeuden saatavuus* ei sellaisenaan esiinny hankintalain esitöissä³¹². Hankintalain esitöissä kiinnitetään kuitenkin huomiota moniin oikeuden saatavuuden ytimessä oleviin kysymyksiin, kuten oikeussuojakeinojen tehokkuuteen ja valvonnan kehittämiseen sekä hallinnollisten oikaisumenettelyjen toimivuuteen³¹³.

Empiirinen tutkimus on korostanut myös menettelyllisen oikeudenmukaisuuden kokemusta³¹⁴. Tämä viittaa siihen, miten yksilöt kokevat oikeudenmukaisuuden toteutuvan prosessin aikana ja millainen luottamus heillä on oikeusjärjestelmään³¹⁵. Koettu oikeudenmukaisuus muodostuu paitsi oikeuden lopputuloksesta, myös siitä, miten yksilöä on kuultu, onko häntä kohdeltu kunnioittavasti ja onko päätös perusteltu ymmärrettävästi³¹⁶. Suomalaiset luottavat tutkimusten mukaan tuomioistuimiin merkittävästi enemmän kuin muihin oikeudenhoidon toimijoihin³¹⁷. Luottamuksen säilymistä viranomaisia kohtaan edistetään esimerkiksi viranomaistoimintaa arvioimalla sekä sen tuloksellisuutta ja laadun näkökulmasta³¹⁸. Koetun oikeudenmukaisuuden ja luottamus tuomioistuimeen ovat näkökulmana erityisen tärkeitä oikeuden saatavuuden toteutumisessa, sillä yksilön oikeudelliset kokemukset vaikuttavat hänen valmiuteensa turvautua oikeusjärjestelmään tulevaisuudessa³¹⁹.

---

³¹¹ Nenonen, 2011, s. 72–73

³¹² HE 108/2016 vp

³¹³ Perustuslakivaliokunnan lausunto

³¹⁴ Ervasti, 2011, s. 348–349

³¹⁵ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 177–178

³¹⁶ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 178

³¹⁷ Keinänen & Väättänen, 2021, s. 45

³¹⁸ Keinänen & Vuorela, 2017, s. 17

³¹⁹ Ervasti & Godzinsky, 2014, s. 178

Nykyisessä toimintatavassa korostuu reaktiivisuus, mikä näkyy esimerkiksi epätarkoituksenmukaisina tarjouspyyntöinä ja huonosti laadittuina tarjouksina. Tarjoajat toivovat enemmän laadukkaita markkinavuoropuhelun mahdollisuuksia, mutta usein he aktivoituvat vasta kilpailutusvaiheessa. Tämä heikentää osapuolten välistä vuorovaikutusta ja estää tarjoajien näkökulmien huomioimista riittävästi. Luottamuksen vahvistaminen osapuolten välillä on tärkeää. Esimerkiksi in-house-yhtiöiden roolin selkeyttäminen voisi parantaa tarjoajien luottamusta ja yhteistyön sujuvuutta.³²⁰

Yksi ehdotus hankintaprosessien kehittämiseen oikeuden saatavuuden kannalta voisi olla julkinen rekisteri, jossa yritykset voivat esitellä osaamistaan. Hankintayksiköt voisivat käyttää rekisteriä kutsuakseen sopivia toimittajia markkinavuoropuheluun, mikä tukisi kilpailua ja parantaisi hankintojen laatua³²¹.

Oikeuden saatavuutta voidaan parantaa erityisesti vaihtoehtoisilla konfliktinratkaisumenetelmillä, kuten sovittelulla, jotka tarjoavat vähemmän kuormittavan tavan ratkaista oikeusongelmia. Tämä voisi erityisesti helpottaa pienempiä toimittajia, joilla ei ole varaa käynnistää laajoja ja kalliita oikeusprosesseja. Vaihtoehtoiset menetelmät voivat tukea hankintalain tavoitteita ja parantaa oikeuden saatavuutta käytännössä.³²²

Pk-yritysten näkökulmasta julkisiin hankintoihin osallistuminen voi olla haastavaa jo tarjouskilpailuvaiheessa. Tarjousmenettelyt vaativat usein laajaa teknistä ja oikeudellista asiantuntemusta sekä resursseja, joita pk-yrityksillä ei aina ole. Tämä saattaa johtaa tilanteeseen, jossa pienet yritykset jättävät hankintakilpailut kokonaan väliin. Euroopan komission (2020) raportin mukaan vain 45 % pk-yrityksistä osallistuu julkisiin tarjouskilpailuihin, vaikka ne muodostavat noin 99 % kaikista EU:n yrityksistä.³²³

---

³²⁰ Koiste & muut, 2023, s. 30

³²¹ Koiste & muut, 2023, s. 30

³²² Ervasti, 2011, s. 357–358, Hakkarainen & Koulu, 2023, s. 21

³²³ Euroopan komissio, 2020

Tarjouskilpailun ulkopuolelle jäämisen kannalta olennaista on, että hankintalain 82 § antaa ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden esittää selvityksiä, jotka osoittavat niiden luotettavuuden julkisissa hankinnoissa. Lain mukaan tarjoaja voi toimittaa näyttöä toiminnastaan, jonka perusteella hankintayksikön on mahdollista arvioida tarjoajan soveltuvuutta. Näin menettely tukee tasapuolisuutta ja avoimuutta julkisissa hankinnoissa.³²⁴

Lain esitöissä korostetaan, että hankintayksiköiden olisi hyvä ilmoittaa tarjoajille ennakkoon mahdollisista huolenaiheista tai epäselvyyksistä. Tämä antaa ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden toimittaa lisäselvityksiä ajoissa, mikä voi parantaa vuorovaikutusta ja ehkäistä tarpeettomia oikeudellisia kiistoja.³²⁵

Ehdokkaille ja tarjoajille on tärkeää saada tieto hankintaprosessin etenemisestä riittävän ajoissa, jotta ne voivat valmistautua ja reagoida tarvittavalla tavalla. Myös mahdollisuus käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja lisää osapuolten luottamusta julkisten hankintojen menettelyihin. Avoimuuden lisäämiseksi hankinta-asiakirjoissa olisi suositeltavaa todeta, että ehdokkaille ja tarjoajille tarjotaan mahdollisuus esittää selvityksiä tarpeen mukaan. Lisäksi olisi hyvä antaa yksityiskohtaista tietoa hankintaprosessin kulusta ja mahdollisista vaatimuksista. Tämä edistäisi tasapuolisuutta ja selkeyttä julkisissa hankinnoissa. Yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan tarjoama kuulemismahdollisuus tukee osaltaan tätä tavoitetta, mutta lisäselvitysten mahdollistaminen voi edelleen parantaa menettelyn oikeudenmukaisuutta ja toimivuutta.³²⁶

---

³²⁴ Ukkola, 2017, s. 11

³²⁵ HE 108/2016 vp, s. 18, 174

³²⁶ Ukkola, 2017, s. 11

Hankintalaki nähdään usein byrokratian taustasyynä, mutta monet kehitystoimet ovat mahdollisia jo nykyisen lainsäädännön puitteissa. Tarjoajilta vaadittavia asiakirjoja tulisi arvioida tarkasti jokaisen hankinnan kohdalla, jotta vältettäisiin samojen tietojen toistuva toimittaminen. Dynaamisissa hankintajärjestelmissä tällaisia sujuvoittavia käytäntöjä on jo käytössä. Lisäksi hankintaprosessin valmisteluun ja viestintään panostaminen sekä pk-yrityksille suunnattu tuki, kuten verkkokurssit, voisivat helpottaa tarjoajien osallistumista. Käytössä olevien hankintajärjestelmien kehittäminen toimittajaystävällisemmiksi vähentäisi myös sekä tarjoajien että hankintayksiköiden työmäärää esimerkiksi kysymys-vastaus-vaiheessa.³²⁷

Markkinaoikeusjärjestelmä tarjoaa riippumattoman ja oikeudellisesti sitovan muutoksenhakumahdollisuuden. Vaikka markkinaoikeuden käsittelyaika on usein pitkä, se on silti osoittautunut tehokkaaksi erityisesti monimutkaisemmissa tapauksissa. Markkinaoikeuden prosessi on kattava ja sen päätökset ovat sitovia, mikä tarjoaa vahvempaa oikeussuojaa verrattuna oikaisujärjestelmään. Käsittelyaikojen pituus kuitenkin rasittaa järjestelmän tehokkuutta ja kuormittaa resursseja, mikä johtaa tarpeeseen pohtia vaihtoehtoisia ratkaisuja.” Toisaalta on tärkeää myös, että markkinaoikeudella olisi riittävät keinot puuttua huonolaatuisiin hankintapäätöksiin. Sellainen voisi esimerkiksi olla tarpeeksi kattava sanktiojärjestelmä³²⁸.

Yhteenvetona voidaan todeta, että oikeuden saatavuus ja tuomioistuimeen pääsy eivät ole vain prosessuaalisia tai teknisiä kysymyksiä, vaan ne liittyvät oikeudenmukaisuuden toteutumiseen syvällisellä tavalla. Niiden toteutuminen julkisissa hankinnoissa on olennainen osa hallinnon legitimitettä ja oikeussuojaa³²⁹. Tehokkaat, saavutettavat ja luotettavat oikeussuojakeinot vahvistavat luottamusta oikeusjärjestelmään ja edistävät oikeudenmukaisen hallinnon toteutumista³³⁰.

---

³²⁷ Koiste & muut, 2023, s. 35

³²⁸ Ukkola, 2018, s. 16

³²⁹ Halila, 2006, s. 647

³³⁰ Halila, 2006, s. 647

5 Tutkimustulokset

5.1 Syrjimättömyyden periaate suhteessa oikeussuojakeinoihin

Tutkimuskysymykseen "Millä tavoin julkisten rakennusurakoiden hankintaprosessissa turvataan potentiaalisten toimittajien oikeudet?". Toimittajien oikeuksia pyritään aiemmin esittämieni havaintojen mukaan ensisijaisesti turvaamaan jo hankintojen suunnitelluvaiheessa ja hankintaprosessin aikana huolehtimalla esimerkiksi yleisten oikeusperiaatteiden noudattamisesta. Toimittajan oikeudet on turvattu myös oikeussuojakeinoilla (hankinta-oikeusvaatimus ja markkinaoikeusvalitus) sekä julkisten hankintojen valvonnalla. Hankinta-oikeudellisten periaatteiden painoarvo määräytyy aina tapauskohtaisesti, eikä mikään periaate voi automaattisesti olla ensisijainen, vaan niiden keskinäinen suhde on punnittava käsillä olevan tilanteen yhteiskunnallisten tavoitteiden ja arvojen perusteella³³¹.

Syrjimättömyyden periaate edellyttää, että hankintayksiköt kohtelevat tarjoajia yhdenvertaisesti ilman perusteetonta erottelua esimerkiksi kotipaikan, koon tai muiden ei-hankintaan liittyvien ominaisuuksien perusteella (Hankintalaki 3 §). Periaate konkretisoituu soveltuvuusvaatimusten, vertailuperusteiden ja hankintapäätösten perustelujen kautta.

Suhteellisuuden periaate täydentää syrjimättömyyttä: hankintayksikön vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Liian tiukat tai epäolennaiset ehdot voivat johtaa pienempien toimijoiden syrjäytymiseen markkinoilta. Tämä rajoittaa kilpailua ja voi synnyttää muutoksenhakutilanteita. Oikeuskirjallisuudessa korostetaan, että keskeisten yleisten kohtelu- ja tavoiteperiaatteiden noudattamatta jättäminen voi johtaa merkittäviin oikeudellisiin seurauksiin³³².

---

³³¹ Tolonen, 2023, s. 230

³³² Tolonen, 2018, s. 218

Yhteenvedona voidaan todeta, että syrjimättömyyden toteutuminen edellyttää tehokasta, selkeää ja saavutettavaa oikeussuojajärjestelmää. Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin puutteita hankintayksiköiden osaamisessa ja resursseissa, mikä voi heikentää sääntelyn periaatteiden käytännön toteutumista.

Oikeussuojakeinot, kuten markkinaoikeusvalitus ja hankintaoikaisu, ovat keskeisiä välineitä syrjimättömyyden toteutumisen valvonnassa. Markkinaoikeus voi määrätä hankintapäätöksen kumottavaksi, sopimuksen tehottomaksi tai määrätä seuraamusmaksun (Hankintalaki 149 §). Oikeuskäytännössä korostetaan menettelyn läpinäkyvyyden ja perustelujen merkitystä oikeussuojan tehokkuudelle.

Oikeussuojan toteutuminen edellyttää, että keinot ovat paitsi olemassa myös käytännössä saavutettavissa. Aiempi tutkimus on osoittanut, että erityisesti pienet toimijat kokevat oikeussuojakeinot raskaiksi ja vaikeasti lähestyttäviksi³³³. Tällöin oikeuden saataavuus jää puutteelliseksi, vaikka muodolliset edellytykset täytyisivät.

5.2 Oikeussuojakeinojen käyttäminen

Julkisten rakennusurakoiden hankintojen valvonta perustuu viranomaisten, erityisesti oikeuskanslerin, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) toimintaan. Nämä toimijat valvovat viranomaisten lainmukaisuutta ja voivat puuttua tilanteisiin, joissa hankintamenettelyt eivät täytä lakisääteisiä vaatimuksia. Suomessa ei ole kuitenkaan yksittäistä viranomaista, jonka päätehtävänä olisi hankintojen valvonta.

Mahdollisissa hankintalain vastaisissa tapauksissa tarjoajilla on käytettävissään eri oikeussuojakeinoja, kuten hankintaoikaisu ja markkinaoikeusvalitus. Näiden käytölle on säädetty tarkat edellytykset ja määräajat. Oikeussuojakeinojen käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen: vaikka toiminta olisi lainvastaista, asianosaisilla ei ole velvollisuutta hakea muutosta.

---

³³³ MAO:20205/2016

OIKEUSSUOJA JULKISISSA HANKINNOISSA		
	VAHVUUDET	HAASTEET
Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta	Tavoitteena on varmistaa oikeusperiaatteiden toteutuminen (Hankintalaki 3 §).	Valvonta kohdistuu lähinnä laittomiin suoraankintoihin ja keskeisiin muihin laittomiin hankintoihin. Arvioi vaikutuksen vähäisyyden mukaan valvonnan tarpeen.
Hankintaoikaisuvaatimus	Laaja valitusoikeus, joka kattaa paitsi tarjoajat myös muut asianosaiset. Voi tehdä yhtä aikaa markkinaoikaisuvaatimuksen kanssa.	Hankintayksikkö suorittaa vaatimuksen arvioimisen. Voi aiheuttaa viivytyksiä varsinaisen hankinnan toteuttamiselle sekä kustannuksia kaikille osapuolille. Sisältää määräaikoja, jotka tulee ottaa huomioon.
Markkinaoikeusvalitus	Laaja valitusoikeus, joka kattaa paitsi tarjoajat myös muut asianosaiset. Voi tehdä yhtä aikaa hankintaoikaisuvaatimuksen kanssa.	Voi aiheuttaa viivytyksiä varsinaisen hankinnan toteuttamiselle sekä kustannuksia kaikille osapuolille. Vaatitsi myös juridista osaamista. Sisältää määräaikoja, jotka tulee ottaa huomioon.

Kuvio 1. Oikeussuoja julkisissa hankinnoissa

Oheisessa taulukossa olen havainnollistanut julkisten hankintojen oikeussuojaan keskeisesti vaikuttavien kolmen tekijä vahvuuksia ja haasteita, joita olen tutkimuksen aikana havainnut. Taulukosta käy ilmi, että julkisten hankintojen oikeussuoja Suomessa rakentuu useista toisiaan täydentävistä mekanismeista, joiden yhteinen tavoite on varmistaa hankintamenettelyjen lainmukaisuus, syrjimättömyys ja oikeudenmukaisuus. Erityisesti laaja valitusoikeus, joka kattaa paitsi tarjoajat myös muut asianosaiset, muodostaa keskeisen vahvuuden hankintaoikeudellisessa oikeussuojassa. Tämä laajuus toteuttaa oikeuden saatavuuden (access to justice) ajatusmaailmaa ja turvaa mahdollisuuden saattaa epäasialliseksi koettu menettely tuomioistuinkäsittelyyn tai valvontaviranomaisen arvioitavaksi.

Oikeussuojakeinojen käytön edellytys on asianosaisuus, joka määräytyy oikeudellisen intressin perusteella. Vaikka hankintalaissa ei ole yksiselitteistä määritelmää, kuntalaki ja hallintolaki tarjoavat tarkemman sääntelykehiksen. Myös ilmoitusvelvollisuus muille asianosaisille tulee ottaa huomioon.

Muutoksenhakuun voivat kuulua myös valitukset KKV:lle tai kunnallisvalitus, jos hankintayksikkö on kunta. KKV:lla on keskeinen rooli vakavien hankintalain rikkomusten valvonnassa. Sen valvonta painottuu merkittäviin rikkomuksiin, mikä tarkoittaa, että pienemmät virheet voivat jäädä vaille huomiota. Näissä tapauksissa tarjoajien on turvaututtava muihin muutoksenhakekeinoihin, kuten markkinaoikeuteen.

Toisaalta taulukko havainnollistaa, että vahva oikeussuoja tuo mukanaan myös käytännön haasteita. Valitusten ja hankintaoikaisuvaatimusten käsittely voi johtaa merkittäviin viivytyksiin ja lisäkustannuksiin hankintamenettelyn eri osapuolille, mikä voi olla erityisen ongelmallista kiireellisissä rakennusurakkahankkeissa. Lisäksi oikeussuoja ei ole täysin kattava: esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) valvonta kohdistuu vain osaan hankinnoista ja perustuu vaikutuksen vähäisyyden arviointiin. Näin ollen oikeussuoja ei välttämättä toteudu täysimääräisesti kaikissa tilanteissa.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että oikeussuojajärjestelmä on periaatteellisesti vahva ja sen institutionaaliset puitteet toimivat pääosin tarkoituksenmukaisesti. Kuitenkin käytännön toteutuksessa on edelleen elementtejä, jotka voivat rajoittaa tehokasta oikeuden saatavuutta. Tämän vuoksi oikeussuojan toteutumista tulisi tarkastella paitsi normatiivisena tavoitteena myös käytännön realiteettien valossa, joissa muun muassa prosessin kesto, kustannukset ja viranomaisten resurssit vaikuttavat merkittävästi oikeussuojakeinojen käyttökelpoisuuteen.

5.3 Oikeuden saatavuus julkisissa hankinnoissa

Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja oikeuden saatavuuden vaatimukset ovat vahvasti ankkuroituneet sekä kansalliseen perusoikeusjärjestelmään että kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla turvaa jokaiselle oikeuden oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa, riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa³³⁴. Artikla ei kuitenkaan yksiselitteisesti takaa automaattista pääsyä tuomioistuimeen (access to court), minkä vuoksi sen rinnalla EIS:n 13 artiklalla on keskeinen merkitys: se edellyttää tehokasta oikeussuojaa kaikille, joiden oikeuksia on rikottu, riippumatta siitä, onko loukkaaja viranomainen vai ei³³⁵.

Access to justice -tutkimussuuntauksen mukaan oikeuden saatavuus ei rajoitu vain muodollisiin oikeustakeisiin, vaan kattaa myös yksilön tosiasiallisen mahdollisuuden päästä oikeuksiinsa³³⁶. Tämä ajattelu korostaa siirtymää muodollisista oikeusturvamekanismeista kohti käytännöllistä saavutettavuutta erityisesti tilanteissa, joissa yksilö on institutionaalisesti heikommassa asemassa, kuten suhteessa julkiseen hankintaviranomaiseen³³⁷.

Suomen perustuslain 21 § säättää jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet edellyttävät muun muassa julkisuutta, kuulemista, perusteltuja päätöksiä ja mahdollisuutta muutoksenhakuun (PL 21 §). Näiden vaatimusten täytyminen tarkoittaa, että oikeuden saatavuuden on oltava käytännössä toteutuvaa, ei ainoastaan muodollisesti olemassa olevaa. Tämä on merkityksellistä erityisesti julkisten hankintojen kaltaisilla erityisaloilla, joissa prosessien monivaiheisuus ja oikeussuojakeinojen sääntely vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin hakea oikeutta.

---

³³⁴ Euroopan ihmisoikeussopimus, 1950, art. 6

³³⁵ Euroopan ihmisoikeussopimus, 1950, art. 13

³³⁶ Ervo, 2020, s. 58, Cappelletti & Garth, 1978, s. 42

³³⁷ Pohjolainen, 2022, s.71

Kansainvälisessä vertailussa Suomen julkinen hankintajärjestelmä näyttöytyy varsin kehittyneenä, mutta se sisältää edelleen merkittäviä kehittämistarpeita. Erityisesti pienten ja keskiuurten yritysten aseman parantaminen hankintaprosesseissa on keskeinen haaste, joka vaatii lainsäädännön ja käytäntöjen tarkastelua ja mahdollisesti muutoksia. Suomen hankintajärjestelmän kilpailukyvyn parantaminen edellyttää myös muiden EU-maiden käytäntöjen ja parhaita käytäntöjä huomioon ottamista, jotta voidaan kehittää tasapuolisempia ja reilumpia prosesseja.

Hankintaoikeudessa oikeusturva jakautuu ennakollisiin ja jälkikäteisiin oikeusturvamekanismeihin. Ennakollinen oikeusturva kytkeytyy hallinnon lainalaisuuteen ja muun muassa tarjoajien kuulemiseen sekä päätösten perustelemiseen ennen hankintapäätöstä. Jälkikäteinen oikeusturva konkretisoituu erityisesti mahdollisuutena saattaa asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi³³⁸.

Empiirinen oikeussosiologinen tutkimus on korostanut menettelyllisen oikeudenmukaisuuden merkitystä yksilön kokemuksissa oikeuden saatavuudesta. Kyse ei ole vain oikeuden lopputuloksesta, vaan myös siitä, kuinka prosessissa kohdellaan asianosaisia, kuul-laanko heitä ja ovatko päätökset ymmärrettävästi perusteltuja³³⁹. Suomalaiset luottavat tutkimusten mukaan tuomioistuimiin enemmän kuin muihin oikeudenhoidon toimijoihin, mikä vahvistaa oikeusjärjestelmän legitimitettä ja tukee oikeuden saatavuuden toteutumista³⁴⁰.

---

³³⁸ HE 108/2016 vp, ks. myös Ervo, 2020, s. 79

³³⁹ Tyler, 2003, s. 300, Ervasti, 2004, s. 22

³⁴⁰ Tuominen, 2019, s. 15

Vaikka oikeuden saatavuuden käsite ei ole eksplisiittisesti esillä hankintalainsäädännön esitöissä, sen sisällölliset ulottuvuudet – kuten oikeussuojakeinojen tehokkuus ja prosessien läpinäkyvyys – ovat vahvasti läsnä³⁴¹. Muun muassa hallituksen esitöissä 108/2016 tunnustetaan tuomioistuimien verrattain pitkien käsittelyaikojen vaikutus oikeussuojan toteutumiselle³⁴².

Siten oikeuden saatavuus ja tuomioistuimeen pääsy eivät ole vain prosessuaalisia kysymyksiä, vaan liittyvät olennaisesti oikeudenmukaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumiseen. Julkisia hankintoja koskevissa oikeussuojakeinoissa painottuvat sekä institutionaaliset että käytännölliset tekijät, joiden tarkoituksena on turvata toimijoiden yhdenvertainen pääsy oikeuteen ja mahdollisuus puolustaa oikeuksiaan tehokkaasti.

---

³⁴¹ HE 108/2016 vp

³⁴² HE 108/2016 vp, s. 27

6 Yhteenveto

Tutkimus analysoi syvällisesti suomalaisten julkisten hankintojen, erityisesti rakennusurakoiden, hankintaprosesseja keskittyen potentiaalisten toimittajien oikeuksien turvaamiseen. Tavoitteena oli ymmärtää, miten oikeuden saatavuus ja syrjimättömyys toteutuvat monimutkaisessa hankintajärjestelmässä, ja miten nämä tekijät voivat vaikuttaa eri toimijoiden mahdollisuuksiin osallistua ja kilpailla hankinnoista. Julkiset hankinnat muodostavat keskeisen osan valtion, kuntien ja muiden julkisten toimijoiden taloushallintoa, ja niiden sääntelyllä on merkittäviä vaikutuksia paitsi taloudelliseen toimintaan myös oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon. Hankintaprosessien oikeudenmukaisuus ja avoimuus ovat tärkeitä periaatteita, jotka turvaavat kilpailun ja estävät syrjivää käytöstä.

Hankintaprosessien peruseriaatteen – kuten syrjimättömyys, avoimuus, tasapuolisuus ja suhteellisuus – muodostavat kokonaisvaltaisen viitekehyksen, jonka puitteissa hankintamenettelyjen tulee tapahtua. Nämä periaatteet eivät ole vain teoreettisia ja muodollisia sääntöjä, vaan ne ovat käytännössä toteutettavia normeja, jotka ohjaavat koko hankintaprosessia sen alusta loppuun. Avoimuus tarkoittaa muun muassa sitä, että kaikki hankintamenettelyn vaiheet ja päätökset ovat ymmärrettäviä ja asianmukaisesti dokumentoituja. Syrjimättömyys puolestaan varmistaa, että kaikki kilpailijat saavat tasavertaiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Tasapuolisuus ja suhteellisuus korostavat, että hankintamenettelyn valintakriteerit ovat oikeudenmukaisia ja osuvat tarkoituksenmukaisiin päämääriin, eivätkä ne aseta toimijoita tarpeettomasti eriarvoiseen asemaan.

Viranomaisten rooli oikeusturvan varmistamisessa on keskeinen. Suomessa oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti viranomaisilla on velvollisuus valvoa, että hankintaprosessit noudattavat lakia ja eettisiä periaatteita. Oikeuskansleri, oikeusasiamies ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto muodostavat moniportaisen valvontajärjestelmän, jonka tehtävänä on varmistaa, että julkisista hankinnoista ei tule epäoikeudenmukaisia tai syrjiviä. Nämä viranomaiset eivät kuitenkaan ole ainoita toimijoita, sillä oikeussuojakeinojen saatavuus on olennainen osa järjestelmän toimivuutta. Erityisesti hankintaoikaisuvaatimus, markkinaoikeusvalitus ja muut muutoksenhakukeinot tarjoavat käytännön mahdollisuuksia puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. Nämä oikeussuojakeinot eivät kuitenkaan ole yksinkertaisia, vaan niiden tehokas hyödyntäminen voi olla monimutkaista ja aikaa vievää, mikä asettaa käytännön haasteita erityisesti pienille ja keskikokoisille yrityksille.

Pienille ja keskikokoisille yrityksille oikeussuojakeinojen käyttö on erityisen haastavaa. Oikeudenkäyntiprosessit voivat olla kalliita, monivaiheisia ja resursseja vaativia, mikä voi johtaa siihen, että oikeussuojan teoreettinen mahdollisuus ei toteudu tosiasiallisesti. Usein pienet yritykset eivät pysty investoimaan oikeusprosesseihin samaan mittakaavaan kuin suuremmat toimijat, mikä saattaa johtaa siihen, että ne eivät voi puolustaa oikeuksiaan riittävällä tavalla. Tämä puolestaan voi estää oikeuden saatavuutta monilta toimittajilta, jotka eivät kykene riittävällä tavalla kilpailemaan hankintakilpailuissa. Tämän vuoksi on tärkeää pohtia ja kehittää vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä, kuten sovittelua ja muita keinoja, jotka voivat tehdä oikeussuojan käytöstä helpompaa ja vähemmän kuormittavaa yrityksille.

Viranomaisten valvonnassa on omat haasteensa. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on rajalliset resurssit, ja tämä voi johtaa siihen, että valvonta keskittyy usein vain vakavimpiin rikkomuksiin ja väärinkäytöksiin. Vähemmän vakavat, mutta silti merkittävät epäkohdat saattavat jäädä huomiotta, mikä voi vaarantaa koko järjestelmän oikeudenmukaisuuden ja luottamuksen. Jos järjestelmää ei valvota tehokkaasti, se voi johtaa siihen, että pienet ja keskikokoiset yritykset kokevat hankintaprosessit epäoikeudenmukaisiksi ja syrjiviksi. Tällöin menetetään myös mahdollisuus taata markkinoiden avoimuus ja kilpailu, mikä on tärkeää talouden ja yhteiskunnan kannalta.

Tutkimus korostaa, että oikeuden saatavuus ei ole vain muodollisten oikeussuojakeinojen olemassaoloa, vaan ennen kaikkea näiden keinojen tosiasiallista käytettävyyttä ja saavutettavuutta. Vaikka lainsäädäntö saattaa taata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja oikeussuojan mahdollisuuden, käytännön tasolla oikeuden saatavuus voi jäädä vaille todellista toteutumista. Tämä edellyttää jatkuvaa lainsäädännön ja käytäntöjen kehittämistä, yksinkertaistamista ja järjestelmän tarkastelua kaikilta osin, jotta oikeusprosessit eivät olisi liian raskaita tai monimutkaisia pienille ja keskikokoisille yrityksille. Lisäksi yritysten tukeminen oikeudellisissa prosesseissa, kuten oikeudellisen neuvonnan tarjoaminen tai oikeussuojakeinojen kustannusten alentaminen, voisi parantaa oikeuden saatavuutta.

Uskon, että tekoälyn ja digitalisaation rooli julkisissa hankinnoissa tulee todennäköisesti kasvamaan tulevaisuudessa. Digitaalisten työkalujen ja tekoälyn avulla voidaan oletettavasti parantaa prosessien läpinäkyvyyttä, nopeutta ja tehokkuutta. Samalla ne kuitenkin voivat myös luoda uusia haasteita oikeudenmukaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumiselle, erityisesti jos tekoälypohjaiset päätöksenteon mekanismit eivät ole riittävän avoimia ja läpinäkyviä. Tämä avaa uusia tutkimusaiheita, jotka liittyvät teknologian ja oikeudenmukaisuuden välisten suhteiden syventämiseen sekä oikeuden saatavuuden ja syrjimättömyyden varmistamiseen digitaalisessa ympäristössä.

Lähteet

Cappelletti, M., & Garth, B. (1978). *Access to justice: The worldwide movement to make rights effective.*

EK 87/2022 vp. (3.3.2023).

Ekroos, A. & Nissinen, A. (2007). *Voidaanko tuotantomenetelmää koskevia ympäristö-suojelullisia perusteita käyttää julkisten hankintojen vertailuperusteina?* Edilex 2007/31.

Ervasti, K. & de Godzinsky, V. (2014). *Koettu oikeudenmukaisuus tuomioistuimissa.* Lakimies 2/2014.

Ervasti, K. (2004). *Oikeuden käyttäjät: Tutkimus oikeuden saatavuudesta ja oikeudellisen ongelman ratkaisemisesta.* Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Ervasti, K. (2011). *Oikeuden saamisen monet kasvot.*

Ervo, L. (2000). *Perustuslaki ja oikeuden saatavuus.* Lakimies 7–8/2000 s. 1085–1105. Edilex.

Ervo, L. (2020). *Prosessioikeus ja oikeuden saatavuus.*

Eskola, S., Kiviniemi, E., Krakau, T. & Ruohoniemi, E. (2017). *Julkiset hankinnat* (3. uudistettu painos). Alma Talent. (Rajoitettu pääsy).

Hakkarainen, J. & Koulu, R. (2023). *Digitaalisten työvälineiden käyttö sovittelun laadun tukena.* Oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2023:29.

Halila, H. (2006). *Onko meillä varaa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin?* Defensor Legis 4/2006.

Halonen, K., Heikkinen, P. ja Kurttila, S. (2023). *Vaihtoehtoja julkisten hankintojen muutoksenhakujärjestelmäksi – tehokkuutta etsimässä tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolelta.* Lakimies 3–4/2023.

- Harmaala, M. (30.10.2023). *Hus jätti 200 miljoonan euron hankinnat kilpailuttamatta – Poliisi 3 virkamiestä syyllistyi rikokseen*. Helsingin Uutiset. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6314516>
- Hirvonen, A. (2011). *Mitkä metodit?: Opas oikeustieteen metodologiaan*.
- Högnäs, E. & Kortelainen, A. (2019). *Hinnan suhteellinen vertailu julkisessa hankinnassa*. Edilex.
- Jääskeläinen, J. (5.5.2023). *Julkisissa hankinnoissa on tehostamisen varaa*. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://www.kkv.fi/blogit/kkv-blogi/julkisissa-hankinnoissa-on-tehostamisen-varaa-mutta-toimet-on-kohdenettava-oikein/>
- Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. (20.3.2024). *Hankintamenettely*. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://www.hankinnat.fi/muut-hankinnat/kayttooikeus-sopimukset/hankintamenettely>
- Jyränki, A. & Husa, J. (2012). *Valtiosääntöoikeus*.
- Karhu, U. (2022). *Julkiset hankinnat talonrakennusalalla: Keskisuuren yrityksen mahdollisuudet toimia pääurakoitsijana*.
- Karinkanta, P. & Lahtinen, T. (2017). *Julkiset hankinnat yrityksille käytännönläheisesti*, Kauppakamari.
- Keinänen, A. & Vuorela, M. (22.12.2017). *Laillisuusvalvonnan tuloksellisuudesta: Seurantatutkimus eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnasta*. Edilex.
- Keinänen, A. & Väättänen, U. (2015). *Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin?*. Edilex.
- Koiste, V., Siranko, H. & Lemola, W., (2023). *Ratkaisut julkisten hankintojen pullonkauloihin: Tiekartta kohti taloudellista, sosiaalista ja ekologista kestävyyttä edistäviä hankintoja sekä toimivia markkinoita*. Työ- ja elinkeinoministeriö.

- Kontio, A., Kronström, S., Kumlin, A. & Mäki, L. (2017). *Julkiset hankinnat: käsikirja*. Edita.
- Korte, A. (2011). *Hallinnon sisäinen ohjaus ja valvonta kunnassa: Otto-oikeus ohjauksen ja valvonnan keinona*.
- Koskela, T. (2021). *Ympäristöarvojen huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa*. Edilex. Saatavilla: <https://www.edilex.fi/artikkelit/22947.pdf>
- Markkinaoikeus. (2023). *Tilastotietoja – Työtilasto vuodelta 2023*.
- Mäkinen, K. (2010). *Hankintojen oikeussuojauudistus*. Edilex 2010/35.
- Nenonen, A. (2011). *Hallinto-oikeudellinen valitus ja tuomioistuimeen pääsy hankintalakien ulkopuolelle jäävissä hankinnoissa*.
- Nenonen, A. (2012). *Oikeussuojaa koskevat vaatimukset julkisissa hankinnoissa EU-oikeuden alalla*. Jurisprudentia XLV:2012, s. 61–138.
- Nenonen, A. (2015). *Oikeussuoja hankintalakien ulkopuolelle jäävissä hankinnoissa*. Lakimies 2/2015, s. 249–256.
- Nenonen, A. (2009). *Rajat ylittävä intressi julkisissa hankinnoissa*. Lakimies 6/2009. s. 956–982.
- Nummela, M. (2023). *Husin virkarikosepäilyt syyteharkintaan*, Lääkärilehti. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/husin-virkarikosepailytsyyteharkintaan/>
- Parkkari, V. (2024). *Hankintamenettelyn keskeyttäminen ja valitus markkinaoikeuteen*. Defensor Legis 3/2024.
- Pohjolainen, J. (2022). *Oikeussuoja julkisissa hankinnoissa: Tutkimus oikeuden saataavuudesta ja tehokkuudesta*.

- Poliisi. (30.10.2023). *Husin virkarikokset siirtyvät syyteharkintaan*. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://poliisi.fi/-/husin-virkarikosepailyt-siirtyivat-syyteharkintaan>.
- Pöykkylä, P. (28.10.2010). *Tarjoajien ominaisuudet vertailuperusteena julkisissa hankinnoissa*. Edilex 2010/34. (Rajoitettu pääsy). Saatavilla: <https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/artikkelit/7370.pdf>
- Rainiala, M. (2017). *Kilpailuolosuhteiden huomioiminen julkisen hankinnan sisältöä ja vaatimuksia määriteltäessä*. Lakimies 1/2017, s. 51–70.
- Raitio, J. (2003). *EU-kansalaisuus ja oikeuden saatavuus EU:ssa: Millaisia oikeudellisia ongelmia toiseen EU-maahan muuttaneella lakimiehillä on ollut?* Defensor Legis N:o 3/2003.
- Rakennusteollisuus RT RY. (n.d). *Tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset*. Noudettu 21.12.2024 osoitteesta: <https://rt.fi/jasenille/sopimus-ja-lakiasiat/hankintalaki-julkiset-hankinnat/tarjoajien-soveltuvuutta-koskevat-vaatimukset/>
- Rautiainen, P., Kostianen, A., Kurki, V., Soininen, N. & Määtä, T. (2023). *Oikeus ja sen tutkiminen*.
- Rouas, V. (2022). *Achieving Access to Justice in a Business and Human rights Context*. Saatavilla: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv293p4bn.8>
- Saarikoski, M. (20.2.2025). *EU:n säädösohjaus edistää vastuullisia innovaatioita rakentamusalalla – kehitystavoitteita jalostetaan arvoketjussa*. Rakentamisen laatu RALAray.
- Salminen, A. (2016). *Julkisen johtamisen etiikka*. Vaasan yliopisto.
- Siitari-Vanne, E. (2003). *Markkinaoikeus: Kilpailu-, hankinta- ja markkinaoikeudellisten asioiden uusi erityistuomioistuim.*

- Suviranta, O. (2002). *Oikeuskeinoista viranomaisen passiivisuutta vastaan*. Lakimies 6/2002, s. 914–937.
- Tanskanen, J. (25.6.2024). *Tutkija: Julkisista hankinnoista voitaisiin helposti säästää jät-
tisummia – verorahoja tuhriutuu kilpailun puutteeseen*. YLE. Noudettu
21.12.2024 osoitteesta: <https://yle.fi/a/74-20095917>
- Taurula, M. (2017). *Kilpailu- ja kuluttajavirasto julkisten hankintojen valvojana*. Edilex.
- Tolonen, K. (2018). *Julkisten hankintojen tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina to-
teuttaminen hankintaoikeudellisena periaatteena*. Edilex.
- Törnroos, J. (2019). *Hankintojen parhaat oikeustapaukset: Markkinaoikeuden linjaukset
kansallisissa hankinnoissa*. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. Noudettu
21.12.2024 osoitteesta: [https://www.hankinnat.fi/sites/default/files/me-
dia/file/Oi-
keusk%C3%A4yt%C3%A4nt%C3%B6%C3%A4.%20Jonna%20T%C3%B6rnroos.pdf](https://www.hankinnat.fi/sites/default/files/media/file/Oi-
keusk%C3%A4yt%C3%A4nt%C3%B6%C3%A4.%20Jonna%20T%C3%B6rnroos.pdf)
- Tuominen, J. (2019). *Luottamus oikeuslaitokseen Suomessa*. Oikeusministeriö.
- Tyler, T. R. (2003). Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law. *Crime
and Justice*, 30, s. 283–357.
- Ukkola, M. (2017). *Hankintalainsäädännöstä ja sitoutumiskammosta*. Edilex.
- Ukkola, M. (2018). *Julkisten hankintojen sisältövaatimuksista valittaminen*. Edilex.
- Ukkola, M. (2019). *Julkisia hankintoja koskevien asioiden oikeussuojamenettelyt osana
hallintolainkäyttöä*. Edilex 2019/30.
- Ukkola, M. (2020). *Tarjoajan kokemuksen arviointi hankintamenettelyssä*.
- Ukkola, M. (2021). *Tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuus 4D*. Lakimies 7–8/2021, s.
1291–1311.

Valtiovarainministeriö. (2023). *Julkisten hankintojen käsikirja 2023*. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2023/60.

Valtiovarainministeriö. (2024). *Rakentaminen 2024*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-676-3>

Valtiovarainministeriö. (n.d.). *Erytystehtävät*. Noudettu 3.2.2025 osoitteesta: <https://oikeuskansleri.fi/erityistehtavat>

Voutilainen, T. & Määttä, K. (2023, 3. uudistettu painos). *Julkisten hankintojen sääntely*. Kauppakamari.

Virallislähteet

Komission ehdotus uudeksi hankintadirektiiviksi KOM(2011) 896, (2011).

HE 50/2006. (28.4.2006). Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista.

HE 108/2016 vp. (22.6.2016). Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 115/2022 vp. (25.8.2022). Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta.

Valiokunnan mietintö TaVM 31/2016 vp

Oikeuskäytäntö

KHO:1680/2/19

KHO:2015:152

KHO:2017:12

KHO:2022:1

KHO:2357/2014

KKV/667/14.00.60/2020

KKV/858/14.00.60/2021

KKV/868/14.00.60/2023

MAO:191/2024

MAO:196/19

MAO:20205/2016

MAO:287/12

MAO:293/2024

MAO:31/2023

MAO:400/19

MAO:543/19

MAO:95/19

Tuomio 17.9.2002, Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki ja HKL-Bussiliikenne, C-513/99, EU:C:2002:495.

Tuomio 18.10.2001, SIAC Construction LTD v. County Council of the County of Mayo, C-19/00, EU:C:2001:553.

Tuomio 19.6.2003, Gesellschaft für Abfallentsorgungs-Technik GmbH v. Österreichische Autobahnen und Schnellstraßen AG, C-315/01, EU:C:2003:360.

Tuomio 20.9.1988, Gebroeders Beentjes v. Hollannin valtio, C-31/87, EU:C:1988:422.

Tuomio 25.2.2003, Renco SpA v. Euroopan unionin neuvosto, T-4/01, EU:T:2003:37.

Tuomio 5.4.2017, UAB v. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, C-298/15,
EU:C:2017:266.

Tuomio 17.3.2011, Strong Segurança SA v Município de Sintra and Securitas-Serviços e
Tecnologia de Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161.

Tuomio 7.12.2000, Telaustria Verlags GmbH Ja Telefonadress GmbH v. Telefon Austria
AG, C-324/98, EU:C:2000:669

Tuomio 2.6.2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404

Tuomio 24.1.2008, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai
Epivlepseon ja Nikolaos Vlachopoulos v. Dimos Alexandroupolis ym., C-532/06,
EU:C:2008:40

Oikeuskanslerin virasto, (12.4.2016). Oikeuskanslerin ratkaisu OKV/637/1/2015.